

כי מרוב

חסידות ובדרכי החסידות

מראה יחזקאל
תורתו ועבודתו של הגה"ח
רבי יחזקאל פייגין הי"ד

בהיטי אל כל מצוותיך
מעלת ההתבוננות
בקרבת ה' בכל שעה
הגה"ח רבי מענדל ווכטר שליט"א

השגחה פרטית בדוכאי
מארבע כנפות הארץ

המורישי והיורש חד הם
פניני חסידות בסוגיות הדף היומי

תורה תמימה

צילום: ברוך יערי

סולם מוצב ארצה

לקראת יריד החסידות:
מבט לספר חדש
ובו מאמרי
חסידות מבוארים
בסוגיית התפילה

שנות הילדות ב'חדר' החב"די הירושלמי וימי הנערות
בישיבה החסידית פתחו את שערי היכלות החסידות
בפני העולם הצעיר, בנם ונכדם של גדולי ההלכה
לעדות הספרדים, בה מצא את שאהבה נפשו ומאז לא
זז מחבבה • הגאון רבי עובדיה יוסף שליט"א, בנו של
רבי יעקב זצ"ל ונכד מרן הראשון לציון זצ"ל, בשיחת
הכנה מקיפה לכלל בן תורה לקראת חג הגאולה י"ט
כסלו הממשמש ובא • "החסידות היא נחלת הכלל"

"דַע אֶת אֱלֹהֶיךָ אֲבִיךָ וְשָׁבַדְתָּ בְּיָב שְׁלָמְךָ"

תוכניות בלימוד החסידות מבחן שלישי ראשון י"ט כסלו תשפ"ה

המבחן יתקיים על אחת מהתוכניות הבאות:

שער היחוד והאמונה פרקים א-ז

תניא - לקוטי אמרים פרקים א-ז

מאמרים מבעל התניא חוברת א

תניא - לקוטי אמרים פרקים לה-נג

מאמרי ה'צמח צדק' ואדמו"ר הרש"ב

חזרה על תניא - לקוטי אמרים פרקים א-נג

הכניסה למבחן לאלו שנרשמו מראש בלבד! | ההרשמה למועד מבחן זה הסתיימה
מי שנרשם למספר תוכניות עליו ליצור קשר עם המשרד ולבחור תוכנית אחת בלבד

הכניסה למבחנים
בשעה:
22:00, 21:00, 20:00

המבחן יתקיים
בבנייני האומה בירושלים
ביום חמישי י"ח כסלו
ובמוצאי שבת כ' כסלו

הכניסה לבנייני האומה לנבחנים תתאפשר ללא תשלום על ידי מעבר בדלפק לב לדעת בכניסה

חלוקת מלגות במקום | ניתן לרכוש עם המלגות ביריד החסידות

ניתן להאזין לשיעורי סיכום בתניא מאת הרב אפרים דמיחובסקי שליט"א
בטלפון 03-6109099

"מי שישמרו בשמחתי אוציאנו מן המצר אל המרחב,
מן הגשם אל הרוח ומן הגיהנום" (מדברי בעל הגאולה כ"ק אדמו"ר הזקן ז"ע)

הרתועדות מלווה מלכה י"ט כסלו

מוצ"ש וישב
כ' כסלו

בנייני האומה // פתיחת דלתות 20:30

עם מקהלת
מלכות

ובעלי
מנגנים

בהשתתפות רבנים גאונים ומשפיעי חסידות

הראשון לציון רבי דוד יוסף שליט"א

הרה"ח רבי יוסף יצחק גייקובסון שליט"א

הרה"ח רבי שניאור זלמן גופין שליט"א

הרה"ח רבי משה הבלין שליט"א

הרה"ח רבי משה ויינברגר שליט"א

סעודת מצוה | כיבוד בשפע

מבחגי לב לדעת - תפארת שמשון

יערכו ביום חמישי אור ל"ט כסלו
ומוצ"ש פרשת וישב כ' כסלו משעה
20:00 עד 23:00 | כניסה בכל שעה עגולה

יריד החסידות הענק פתוח לגברים:

יום רביעי י"ז כסלו מהשעה 11 בבוקר ועד 1 בלילה
יום חמישי י"ח כסלו מהשעה 11 בבוקר ועד 3 לפנות בוקר
מוצ"ש כ' כסלו מהשעה 8 בערב ועד 3 לפנות בוקר

נוגוני התעוררות והתוודות

לרגל יום גאולת כ"ק אדמו"ר
הזקן בעל התניא ושו"ע הרב
בני הישיבות ואברכים מבקשי ה'
מוזמנים לערב מיוחד ומרומם של

מוצאי שבת כי כסלו | פתיחת שערים | תחילת הארוע
בנייני האומה אולם אוסישקין | 21:30 | 22:00

משא הרב
יוסף יצחק
גייקובסון
שליט"א

קול דודי
דופק
פתחי לי

להזמנות: 03.313.7474 // ובאתר גלאטיקט

דמי כניסה: 80 ש"ח באולם | 65 ש"ח ביציע

עם גדא

ניגון שעולה ממעמקים

"זה היום יקבע לתועד חמידי בישראל, אשר בו יתגלל ויחקדש שמה רבה ויתעוררו אלפי לבבות ב א.מ.מ.כ.ב. לטובת
 ועברה שבלב"י מדברי א.מ.כ.ל

נפתלי קמפה // אברהם פריד // זאנוויל ויינברגר

יום רביעי י"ז כסלו מהשעה 11 בבוקר ועד 1 בלילה
 יום חמישי י"ח כסלו מהשעה 11 בבוקר ועד 3 לפנות בוקר
 מוצאי שבת כ" כסלו מהשעה 8 בערב ועד 3 לפנות בוקר

יריד החסידות הענק
פתוח לגברים:

דַּרְךְ מִצְוֹתֶיךָ אֶרֶוֹץ

כמה מצוות אנו מקיימים בהיות הכיפה לראשנו וכמה בעת ההליכה לבית הכנסת | בכל רגע, במשך כל ימי חיינו, כל יהודי עטוף בריבוי מצוות - "כמש אין תכלית", וכשהוא נותן אל לבו עובדה זו הריהו מתמלא שמחה של קרבת ה'

ועליהם הבטיחה תורה שנאמר "על פי התורה אשר יורוך, ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה" (דברים יז, יא), זו מצות עשה... כל מי שאינו עושה כהוראתן עובר בלא תעשה, שנאמר "לא תסור, מכל הדבר אשר יגידו לך" (שם).

אחד דברים שלמדו אותן מפי השמועה והם תורה שבעל פה, ואחד דברים שלמדו אותן מפי דעתן באחת מן המידות שהתורה נדרשת בהן ונראה בעיניהם שהדין בדבר זה כך הוא, ואחד דברים שעשו אותן סייג לתורה ולפי מה שהשעה צריכה, והם הגזירות והתקנות והמנהגות, בכל אחד ואחד משלושה דברים אלו מצות עשה לשמוע להן, והעובר על כל אחת מהן עובר בלא תעשה.

מצוה כפולה ומכופלת

היסוד האמור מביא לכך שכל מצוה שיהודי מקיים מוכפלת פי כמה וכמה. וכאמור, כאשר מדובר במצוה מדרבנן, מקיימים נוסף על אותה מצוה מסוימת גם מצות עשה וגם מצות לא תעשה מן התורה. כמו כן, כאשר מדובר במצוה מן התורה, הרי שכמעט תמיד מתלוות למצוה המסוימת גם שתי המצוות הנ"ל. זאת כיוון שעל פי רוב יש במצוות דאורייתא הוראות רבות של חז"ל: בזמן המצוה, בשיעורה ובצורת קיומה, ויהודי שמקיים כל פרט בפני עצמו הריהו מקיים בכל פרט שכוה עוד מצות עשה ולא תעשה של תורה. ומדברים אלו עולה למעשה שבכל קיום מצוה בודדת מצטבר למעשה מספר רב של מצוות שאנו זוכים לקיים באמצעותה.

ג] נוסף על היסודות האמורים, מאיר הישמח משה עוד נקודה חשובה ויסודית: ישנן תקנות חז"ל המלוות את האדם עשרים וארבע שעות ביממה, וממילא בכל רגע ורגע הוא מקיים ריבוי עצום של מצוות עשה ולא תעשה. הדוגמא שבחר היא הליכה ברכיסי הראש (קידושין לא, א. שבת קנו, ב) וההימנעות מללכת בקומה זקופה (קידושין לא, א). אלו שני עניינים שאינם כתובים בתורה, ועם זאת כיוון שחז"ל תיקנו אותם הרי שכל יהודי שנוהג כך מקיים בכל רגע עוד ועוד מצוות. אלו דברים מפליאים עד מאוד. מי מאיתנו חושב על כך?! בהנהגה כה שגרתית, שכל יהודי מקיים מגיל שלוש ועד מאה ועשרים בכל רגע מיומו, מקופלות שתי מצוות דאורייתא (עשה ולא תעשה).

מטעם זה הוא מדגיש בסיום דבריו, בדברו על הריבוי העצום של המצוות שאנו מקיימים בכל עת, שמספר זה הוא "ממש אין תכלית". בדומה לדברים אלו, הרה"ג רבי אריה לייב

אשר יגידו לך" ולא תעשה ד"לא תסור". וכן יחשוב במצוה שהוא ממדרש חכמים וקבלתן והיא דאורייתא, כמו ברכת המזון וכדומה, יחשוב שהוא מקיים עשה מן התורה דברכת המזון, וגם עשה ד"ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך", ולא תעשה ד"לא תסור". וכן בתפילין שדרשו "לטטפת", וכן קריאת שמע מ"ובשכבך", וכן ברוב המצוות, ועל ידי זה יתרבה לו מצוות הרבה מאוד.

וכן יחשוב בכל רגע שהוא בכיסוי הראש לקיים דברי חז"ל ועשה ולא תעשה הנ"ל, וכן שאינו הולך בקומה זקופה וכדומה, ממש אין תכלית.

בדברי הישמח משה ישנן כמה נקודות חשובות, יסודיות ומחודשות, שיש לשנן ולהפנים:

א] בכל פעם שיהודי נוהג על פי דברי חז"ל כפי שנפסקו להלכה בשולחן ערוך - הוא מקיים מצות עשה ולא תעשה מן התורה. כיוון שתורתנו מצוה לשמוע לדברי חז"ל, הרי שהמקיים את דבריהם, בין במצוה דרבנן (כמו הדלקת נר חנוכה, אמירת הלל, נטילת ידיים וכו') ובין בכל תקנה, גזירה והנהגה שהנהיגו, הנו מקיים את מצוות התורה - לעשות על פי הדבר שיאמרו חכמי ישראל ולא לסור מדבריהם.

ב] גם כאשר מקיימים מצוה מדאורייתא שפרטיה והלכותיה לא כתובים בפירוש בתורה אלא נלמדים מדרשה על ידי חז"ל, שהם שפירטו ופירשו כיצד בדיוק יש לקיימה (כמו "טטפת" - תפילין, "פרי עץ הדר" - אתרוג, "גדילים" - ציצית, וכן למעשה ברוב המצוות שלולא פירושי חז"ל לא היינו יכולים לדעת את כוונת התורה בהן לאשורה), הנה כאשר מקיימים את המצוה המסוימת הזאת הרי שבה-בעת מקיימים עוד שתי מצוות: מצות עשה ומצות לא תעשה שיש בהליכה אחר דברי חכמי ישראל שבכל דור.

יסוד הדברים הללו מופיע בפירוש בלשונו הזהב של הנשר הגדול - הרמב"ם (הלכות מריים פ"א ה"א-ב):

בית דין הגדול שבירושלים הם עיקר תורה שבעל פה, והם עמוד ההוראה ומהם חוק ומשפט יוצא לכל ישראל,

אילו נפנה בשאלה ליהודי מן השורה: "כמה מצוות קיימת היום?", יש להניח שבין אם נפנה אליו בסוף יום רגיל ובין אם נשאל אותו על כך במוצאי שבת וחג, התשובה תהיה דומה. אפילו לאחר מחשבה מרובה, קרוב לוודאי שהתשובה תהיה: "כמה מצוות בודדות..."

אולי הדבר מפתיע, אבל למען האמת חשוב לדעת שהתשובה הנכונה לשאלה הזאת שונה לחלוטין. כל יהודי זוכה לקיים ריבוי עצום של מצוות בכל יום ויום, בכמות שהיא ממש מעבר לכל דמיון.

חשיבות גדולה נודעת לחישוב זה, כיוון שכאשר יהודי יתבונן בכך כראוי יחוש ממילא הרגשה מרוממת ונפלאה של קרבת ה'. וכמו שהארכנו בגיליון הקודם אודות השקפת החסידות בסוגיא זו, בקיום מצוה בעולם הזה זוכה יהודי להתחבר עם הקב"ה עצמו, יתר על עונג הצדיקים מזיו השכינה בגן עדן. וכדברי רבנו הזקן (תניא פ"ד) "ולכן אמרו (אבות פ"ד מ"ז) יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם הבא". כי... הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו לית מחשבה תפיסא ביה כלל, כי אם כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ובמצותיה, אזי היא תפיסא ומתלבשת בהקדוש ברוך הוא ממש, דאורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד". וזהו פירוש "מצוה" מלשון "צוותא" וחיבור לקב"ה - וממילא האדם מלא מרץ ושמחת חיים בעבודתו יתברך. מחשבות כאלה הן נצרכות מאוד, לעומת מחשבות עגומות על חסרונות שיש לאדם בגשמיות וברוחניות שרק מפילות אותו למצב רוח ירוד ומונעות אותו מלגשת אל הקודש.

הרה"ק בעל 'ישמח משה' (בספרו על התהלים - תפילה למשה, הנהגות טובות כג כד) מדגיש את ריבוי המצוות שכל אחד מקיים בכל יום ובכל רגע, וכך הוא מלמדנו:

שיחשוב קודם כל מצוה שרוצה לקיים מצוה זו שצוה השם, כמו קודם קריאת שמע או קודם הזכרת יציאת מצרים, וכן קודם כל מצוה מהמצוות. וקודם מצוה דרבנן יחשוב שרוצה לקיים עשה שתקנו חז"ל ולקיים עשה ד"ועשית על פי הדבר

עפשטיין זצ"ל הקדיש ספר שלם לעניין זה ושמו 'אור השנים' (הכולל הסכמות נלהבות מהגר"א מהר"ר יונתן אייבשיץ זצ"ל), בו הוא מפרט את הריבוי העצום של המצוות שכל אדם מישראל מקיים מדי יום ביומו.

ספר נוסף הוא ספר 'חרדים' שכולו בנוי ומיוסד על עניין זה, ויש בו פירוט נרחב של כל מצוה ומצוה שזוכים לקיים בכל אחד מאברי הגוף. הלימוד בספר 'חרדים' ממש מלהיב את הלב לקיום מצוות עם כל אבר בגוף ובכל עת ושעה, עד שיהודי נעשה ממש בגדר של "כל עצמותי תאמרנה". במשנה ברורה (סקני"ו סק"ד) ממליץ מאוד ללמוד בספר חרדים, וכן מסופר שהחפץ חיים מסר שיעור בעצמו לבעלי בתים בספר חרדים.

השמחה בריבוי המצוות

לאור דברי רבותינו האמורים, יש בידנו מפתח להתבונן ולשים לב על המתרחש בסדר היום של כל יהודי רגיל כביכול, כשבדרך זו ניווכח כמה גדולה הזכות המצויה בידנו לקיים ריבוי עצום שכזה של מצוות. יהודי יכול להבחין במוחש כיצד על כל צעד ושעל הוא מקיים מצוות רבות כל כך, ואין הכוונה בזה שהוא מחשב את מניינן כדי לרדק ולחזר אחר גודל השכר המובטח לו או מתוך חרדה ועצבנות פן ואולי החסיר דבר מה - דברים שלא ייראו ולא יימצאו בבית מדרשה של החסידות - אלא התבוננותה היא בכך שעל ידן הוא גורם נחת רוח למעלה, מתחבר ישירות להקב"ה ומביא "המשכות" מופלאות של אור אלוהי בכל העולמות. וכשהוא מתבונן בכל זה, יתמלא לבו בשמחה ויקיים בו "עבדו את ה' בשמחה".

מצוות תמידיות:

- בישמח משה (שם כ כא) מעתיק מספר חרדים שש מצוות עשה תמידיות, והן: א) האמין במציאות ה' והשגחתו ויכולתו, ב) האמין שהוא אחד, ג) ליראה ממנו, ד) לאהבו, ה) לדבקה בו, ו) לזכור תמיד. עליהן נוספות ארבע מצוות לא תעשה תמידיות: א) שלא להעלות על לב שיש זולת ה' לבדו, ב) השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך, ג) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, ד) שלא להתגאות.

- רבינו יונה כותב (שערי תשובה שער ג, יז), שבכל פעם שמזדמן לאדם איסור או ספק איסור והוא מתגבר ופורש מאותו איסור, הוא מקיים מצות עשה של "ובחרת בחיים". ללא ספק, מצוה יקרה זו חוזרת על עצמה פעמים רבות ביממה אחת.

- מוסיף על כך רבינו יונה (שערי תשובה שער ג, ז), שבכל סייג שאדם נוהג הוא מקיים בכך מצות עשה דאורייתא של "את ה' אלקיך תירא".

- הזכרנו לעיל את מצות כיסוי הראש שמקיימים במשך כל היום, וממילא גם היא קרובה להיות בגדר מצוה תמידית.

- מצוה נוספת הקרובה להיות תמידית היא מצות הדירה בארץ ישראל. הרמב"ם כותב (חרדים פרק נט) שכל הגר בארץ ישראל מקיים בכל רגע - גם בעת השינה או עסק אחר - מצות עשה מדאורייתא של יישוב הארץ.

הקיימה בבוקר:

- כל מי שקם בבוקר לפני סוף זמן תפילה, מקיים דבר הלכה: יתגבר כארי לעמוד בבוקר

לעבודת בורא... ועל כל פנים לא יאחר זמן התפילה (ש"ע ס"א וברמ"א).

- הנוטל ידיו מיד בקומו בבוקר מקיים דברי חז"ל (ברכות ס, ב. ש"ע ס"ה), ובזוה"ק (כת"י דף י) מפליג בזה מאוד. ובאור השנים כותב שיאמר לפני נטילת ידיים: הריני מוכן ומזומן לקיים מצוות עשה ומצוות לא תעשה.

- כאשר מתרחצים מקיימים מצוה, כדאיתא בגמרא (שבת ג, ב) רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו כל יום בשביל קונו, דכתיב כל פעל ה' למענהו (משלי טו ד), וכך נפסק בש"ע (ס"ה).

לבישת בגדים:

- בלבישה על פי דקדוקי ההלכה, וביניהם הקפדה בהקדמת ימין לשמאל בלבישה ובהקדמת שמאל לימין בקשירה, מקיימים מצוה (שבת סא, א. ש"ע ס"ב).

- הלוכב אבנט - גארטל, חגורה או כל בגד אחר צמוד לגוף, המפסיק בין החלק העליון של הגוף לחלק התחתון, מקיים בזה דברי חז"ל (ברכות כד, ב. ש"ע סצ"ח ס"ב), על פי הפסוק הכון לקראת אלקיך ישראל (עמוס ד, יב).

בית הכיסא:

- בהליכה לשירותים להתפנות מקיימים מצוה (מכות טז, ב. ש"ע ס"ג, יז), כמאמר חז"ל המשהה את נקביו עובר משום ולא תשקצו את נפשתיכם (ויקרא כ, כה). על פי קבלה יש בזה עניינים גבוהים - שדוחים בזה החיצונים וכו' (כמבואר בשער הכוונות).

- ההתנהגות בצניעות בבית הכסא מצוה היא (ש"ע ס"ג), על יסוד הפסוק והצנע לכת עם אלקיך (מיכה ו, ח).

- כשנוהר לא להרהר בדברי תורה משום והיה מחניף קדוש וגו' (דברים כג, טו) מקיים מצוה (ש"ע ספ"ה ס"ב).

- כשמקנח עצמו מקיים מצוה (ש"ע סע"ו ס"ה).
- כשמכסה במים מקיים מצוה של ושבת וכסית את צאתך (דברים כג, יד).

- כשמשאיר את המקום נקי לבאים אחריו מקיים מצוה (הגהת ר' עקיבא איגר בשם ספר חסידים, מובא במשנ"ב ס"ג ס"ק כא).

- ברכת 'אשר יצר' (ש"ע ס"ו ס"א).

ברכות והכנה לתפילה:

- טהרה במקוה בעת הצורך עניין גדול הוא, וכפי שהרמב"ם כותב (ש"ת הרמב"ם ליפסיא סי' קמ) שלא שיהיה טבילה זו מימיו.

- בברכות השחר תשע עשרה ברכות (כולל ברכות התורה). ועל פי קבלה בכל אחת מהברכות "ממשיכים" המשכה מיוחדת.

- ברכות התורה - לרוב הפוסקים הן חיוב מן התורה (ש"ע סי' מז). גם הפוסקים שאומרים לאחור ברכות התורה מצוה היא.

- מצוה להימנע מלעשות מלאכה בשעת אמירת ברכה (ש"ע סי' קפד סי"ב. קצא ס"ג).

- לפני התפילה - מקבלים עלינו מצוות עשה של "ואהבת לרעך כמוך" (נוסח סידור רבינו על פי כתבי האר"י).

- נטילת ידיים לפני התפילה, כנאמר ארחץ בנגיין כפי (תהלים כו, ו) (ש"ע סי' צב ס"ד).

- הזהירות שלא לעסוק בצרכים פרטיים לפני התפילה וכן לא לשאול בשלום אדם וכו' מובאת בגמרא (ברכות יד) ובש"ע (סי' פט), וגם על פי קבלה יש בזה עניין גדול.

- כמו כן, אין לאכול לפני התפילה, על פי הפסוק "לא תאכלו על הדם" (ויקרא יט, כו), לא תאכלו לפני שתתפללו על דמכם (ברכות י, ב).

- נתינת צדקה לפני התפילה - "צדק לפניו יהלך" (תהלים פה, יד), "אני בצדק אחזה פניך" (שם יז, טו). ר' אלעזר יהיב פרוטה לעני והדר מצלי (בבא בתרא י, א). וזאת מלבד מצוות עשה ולא תעשה מדאורייתא של "נתן תתן לו", "ולא ירע לבכך בתתן לו" (דברים טו, י).

הליכה למקום תפילה:

- כשיוצא מביתו ועובר ליד המזוזה ומניח ידו עליה, מקיים מצוה (ש"ע ורמ"א י"ד סי' רפה ס"ב).

- כל פסיעה לבית המדרש היא מצוה בפני עצמה (אבות פ"ה מ"ד. סוטה כב. ב"מ קז. מג"א ס"צ סכ"ב, מובא במשנ"ב ס"ק לז).

- מצוה לרוץ לבית הכנסת (ש"ע ס"צ ס"ב), על פי הפסוק ונדעה נרדפה לדעת את ה' (הושע ו, ג). ועל פי קבלה יש בזה עניין גדול.

- כשהולכים ברחוב וחושבים בדברי תורה, מלבד מצוות לימוד התורה (כפי שהארכנו בגליון 50 בעניין הריבוי העצום של מצוות שמקיימים בכל רגע של לימוד התורה), מקיימים גם את המצוה "ובלכתך בדרך".

- בחשיבות לימוד התורה בעת ההליכה בדרך, מובא בלוח היום יום (טו אדר א):

על לעתיד לבוא נאמר (חבקוק ב, יא) "אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה", כעת שותק הזומק, דורכים עליו והוא שותק. אבל יבוא זמן בגילוי של לעתיד, שהדומם יתחיל לדבר, לספר, והוא יתבע: אם בשעת הליכה לא חשבו או דברו דברי תורה, מדוע דרכו עליו?!

האדמה שדורכים עליה ממתינה אלפי שנים, מששת ימי בראשית, ודורכים עליה בינתיים כמה ברואים, בעלי חיים כו', עד שידרוך שם יהודי, שני יהודים, וידברו דבר תורה. ואם לאו - אומרת היא: אתה גם כן בהמה!

יש שנוסעים בכל יום לעבודה במשך שעה ויותר, וזו הזדמנות פז לניצול הזמן - לקבוע שיעור תורה ולקנות נצח נצחים. למי שהקריאה בנסיעה קשה עליו, יש היום שפע של פתרונות לשמיעת שיעורים בכל מקצועות התורה, כל אחד לפי רמתו.

- כאשר עוברים ברחוב ליד מקום טינופת ומפסיקים ללמוד, מקיימים בזה הלכה (ש"ע סי' פה ס"ב).

בית הכנסת:

- עצם הישיבה בבית המדרש, זו מצוה (ש"ע סי' קנא).

- בהתנהגות ראויה ומתאימה בבית הכנסת, בדרך ארץ ובכבוד, מקיימים בזה מצוות מורא מקדש, ומקדשי תיראו (ויקרא יט, ל).

- אם קובע מקום לתפילתו - מקיים בזה מצוה (ברכות ו, ב. ש"ע ס"צ ס"ט).

עד כאן סקרנו רק את הסדר של תחילת היום, כשעוד לפני הנחת טלית ותפילין ותפילת שחרית כבר הגענו לכמות עצומה של מצוות, ונמצא כי אכן בכל צעד ושעל ובכל רגע אנו מקיימים מצוות רבות, ועל ידי זה, כאמור: א) גורמים נחת רוח למעלה, ב) מתחברים להקב"ה, ג) פועלים ו"ממשיכים" המשכות עליונות בכל העולמות. אשרינו.

בני רבת יוסף

מְלֻכּוֹת שְׁמַיִם תְּחַלֶּה: "סבא זצ"ל העיד, שבישיבת 'פורת יוסף' בכל בוקר היו מתחילים את יום הלימודים בשעה וחצי של לימוד ב'ראשית חכמה', והדבר נועד להחדיר יראת שמים לפני הלימוד הרגיל". • דַע אֶת אֱלֹהֵי אָבִיךָ: "מי שלא טרח מבעוד מועד לעסוק בסוגיות היסוד של תורת החסידות, יהיה לו קשה מאוד להתמודד עם הוויות העולם". • לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת שְׁמֵךְ: "לימוד החסידות הוא העיסוק בפנימיות התורה וענייני עבודת ה' שכל אחד מחויב בו, ואילו בנוגע להלכה למעשה כל אחד נוהג במנהגי אבותיו". • עם היכנסנו לחודש האורה ולקראת חג הגאולה י"ט כסלו, נועד 'כי קרוב' עם הגאון רבי עובדיה יוסף שליט"א, נכדו הגדול של מרן רבי עובדיה יוסף זצ"ל, רב רבנן ההולך בדרכי אבותיו ואף נוטה ידו אל אוצרות פנימיות התורה ומעמקי החסידות, לשיחה תורנית רבת אנפין אודות חובת השילוב בין צדדיה הנגלים והנסתרים של תורתנו הקדושה, כמו גם על החשיבות הנודעת לכך בעיקר בקרב בני התורה הצעירים בדורנו

הרב מאיר אלייאני והרב יהודה כהן

רמת בית שמש ג' ובית שמש הישנה - רבי עובדיה יוסף שליט"א, נכדו הגדול של הסב הדגול שנקרא על שמו עוד בחייו כמנהג אחינו בני ישראל לעדות הספרדים, מחבר סדרת הספרים 'אמרי עובדיה'.

בשער בת רבים ידוע כי הרב שליט"א מטייל גם בפרד"ס התורה ומורה דרך לאלפים בשיעוריו על החובה הגמורה לכל יהודי באשר הוא ובפרט לבני תורה לקבוע עתים לעסוק בפנימיות התורה ובתורת החסידות כבש"ס ופוסקים. ומשכך, עם היערכותנו לקראת יום חגה של תורת החסידות י"ט בכסלו הבעל"ט, עלינו למעונו וזכינו להשתעשע עמו שעה ארוכה רצופה בדברי תורה מענגים מפי מאורות התורה מהם ינק ומפי עצמו, כמו גם לשמוע זיכרונות משפחתיים רבי משמעות ואף הכוונה בחיי השעה של הציבור והיחיד לאורה של תורה תמימה.

אחד ומיוחד מכל שבט משפחת בני יוסף המעטירה, הרבנים הגאונים בניו וחתניו של מרן רבי עובדיה יוסף זצ"ל, היה בנו הגדול רבי יעקב זצ"ל. מטל ילדותו ועד אחרית ימיו היה שקוע ראשו ורובו בתורה, וגם כשראה מקום לעסוק בצרכי הציבור עטר אותה לראשו והגה באותיותיה בכל רגע פנוי. לימים הקים את ישיבת 'חזון יעקב' ושימש כרב שכונת גבעת משה בירושלים, דיין ופוסק הלכה לרבים, ובעיקר נודע בזכות שיעוריו הרבים ודרשותיו המאלפות שהיה מלמד תמידים כסדרם במקומות שונים בירושלים עיה"ק וגלילותיה.

עקב מחלתו שתקפה אותו נסתלק רבי יעקב לבית עולמו בטרם הגיע לשיבה, אך הותיר אחריו ברכה את דברי תורתו המכונסים בשיעוריו המוקלטים למאות, כמו גם סדרת ספריו בהלכה בעתה אחישנה - שם העולה בגימטרייה כשמו.

מי שנשא בעול עמו בעריכת ספריו בטרם יבוא עתו, הלא הוא בנו הגדול היושב על מקום אביו כראש בית המדרש 'חזון יעקב' בבית הכנסת בורוכוב, מלבד היותו מו"צ ומרביץ תורה בקהילת

א

נאמרה

צילום: ברוך יערי

מבט אחר על התורה. הגר"ע יוסף שליט"א, כשעל שולחנו הכרך החדש של אוצר לקוטי שיחות

העולם כולו עטוף בחסידות

ברשות הרב, נשמח לשמוע תחילה כיצד נוצר הקשר בינכם אל תורת החסידות בכלל והצרר חב"ד בפרט?

אבי זצ"ל החשיב מאוד את החינוך החסידי, ושלח אותי ואת אחיי ללמוד בתלמוד תורה החב"די 'תורת אמת' ברחוב חנה בירושלים עיה"ק, בקרבת מקום מגוריני באותה תקופה. לאחר שנים מספר עברתי ללמוד בתלמודי התורה 'סוכת דוד' ו'יקירי ירושלים', ובהגיעי לגיל ישיבה קטנה המשכתי שם. ישיבה גדולה טרם הייתה ל'יקירי ירושלים', ומשום כך בסיום ישיבה קטנה התחלתי את לימודי בישיבת טשעבין הסמוכה.

ראש הישיבה, הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל, דאג לי לחברותות טובות כדי שיחד עמהן אגדל בתורה ואלמד להכיר את סגנון הישיבה. אחת החברותות ש'שידך' לי היה בחור מיוחד וכשרוני שכבר ידע כמה מסכתות בעל פה ב'מבחן סיכה', ושמו הרב צבי אייזנבך שליט"א, מחסידי חב"ד בירושלים.

בישיבת טשעבין נפתחו בפניי שערי החסידות. בישיבה התחילו את סדר לימודי החסידות בספר התניא בו שמעו שיעורים קבועים מהמשיפע הגה"ח רבי יוסף יצחק אופן שליט"א, כמו גם מהגה"ח רבי חיים שלום דייטש שליט"א שממנו קיבלתי רבות. כך התחלתי את ההיכרות עם תורת החסידות, ולאט לאט הקב"ה גם זיכה אותי להתקדם בכוחות עצמי וללמוד חסידות כדבעי.

ידוע ומפורסם כי הרב לא רק הוגה בתורת החסידות לעצמו אלא גם מרביץ את דבריה ברבים ומוסר שיעורים בספר התניא. מהו, בעיני הרב, הערך המיוחד והנחיצות של לימוד החסידות עבור בני התורה הגדלים בעולם הישיבות והכוללים, שעל פי רוב עוסקים יותר בסוגיות הגמרא, בליבון הלכתא ובספרי מוסר?

ראשית, יש להצביע על הידוע לכל כי תורת החסידות הפכה זה מכבר לנחלת הכלל, ולכן קשה לומר שיש היום אי-מי שאינו יודע חסידות ובוודאי לא כזה שטרם נחשף לרעיונותיה. הספרים הרבים היוצאים לאור דבר יום ביומו ובהם "ווארטים" כציצים ופרחים לפרשיות השבוע וכדומה, כולם יונקים את יסודותיהם מספרי חסידות. ואף כי יש ספרים המנגישים את הרעיונות החסידיים בצורה מעודנת יותר, הרי שככלות הכל העולם כולו עטוף בחסידות. במילים אחרות: אין בנמצא כיום בן תורה שאינו לומד חסידות, על כל פנים בצורה עקיפה.

עם זאת, כמובן, ידיעה מקיפה והיכרות שטחית שכזו אינן דומות כלל למעלתו של מי שזוכה לשבת וללמוד תורה רחבה זו בעיון ובסדר מסודר. אמנם ניתן להתעשר משמיעת וקריאת "ווארטים" שונים פה ושם, אך אין ספק שמי שלומד חסידות כדבעי ובצורה נכונה ומובנית - אלו חיים אחרים לגמרי. הלומד מקבל הסתכלות אחרת על בריאת העולם ועל תפקידו של יהודי, ומתקיים בו "דע מאין באת ולאן אתה הולך" - מהי המטרה והתכלית שלך

ושל הבריאה כולה.

אין ספק שלימוד החסידות מרומם את הנכסים בשערי לעולם אחר לחלוטין, וחבל מאוד שישנם כאלו שעדיין לא זכו לכך בצורה נאותה. משום כך, יש בהכרח לעודד ולחזק את לימוד החסידות, ובפרט כשישנן כיום תכניות לימוד מסודרות המאפשרות ללמוד אפילו בצורה עצמאית בסיוע ספרי לימוד מונגשים ולהשתתף במבחנים וכדומה, שבאמצעות כל אלה ניתן לעלות על מסלול הלימוד בדרך הנכונה ביותר וללא מכשולים.

אדמו"ר הריי"צ מליובאוויטש זי"ע מביא באחד ממאמריו את דברי הגמרא במסכת סוטה דף כ"א "אין עבירה מכבה תורה, שנאמר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה", שם ביאר רש"י שהתורה נקראת "אהבה" משום שנאמר "הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה, יין - סוד". דהיינו, שרש"י למד מהגמרא שההבטחה ללומדים שהתורה מגינה ומצילה, מוסבת רק על פנימיות התורה! והדברים מפעימים.

מי שאינו לומד פנימיות התורה ואינו פונה לתכניה המתיישבים על המוח והלב כפי שנתפרשו בתורת החסידות - זהו חיסרון עצום. זה לא אותו יהודי. הרי אנו שואפים להלהיב את הלב לעבודתו יתברך, להגיע ל"את פניך ה' אבקש" ולהתפלל מעומקא דליבא - וידע איניש בנפשיה שלפעמים הדברים הללו עולים בקושי וביגיעה רבה; אך כשאדם הוגה בפנימיות התורה לרביה, הדברים נותנים לו השגה והבנה חדשה בממדים אחרים של המציאות. וכיוון שהקב"ה ברא את בני האדם באופן כזה שהדבר המשפיע עליהם ביותר הוא הלימוד וההבנה הכובשים את נפשם ועושים בה קניין אמיתי, לכן חשיבות כה גדולה נודעת ללימוד החסידות בחכמה בינה ודעת.

בין דורות קדמונים לדורנו זה

ישאל השואל: הן אמת, כל המעלות שמונים בחשיבות לימוד החסידות שרירות וקיימות והכל טוב ויפה; ברם, מה הלימוד נותן לי אישית? הלא כחובש ספסלי בית המדרש נמדדת הצלחתו כאשר אזכה לדעת ש"ס ולחדש בלימודי, ומה חסר לי כתלמיד ישיבה או אברך כולל שבשביל כך אלמד חסידות?

מרן החיד"א בספרו 'שם הגדולים' בערך 'זהר', מקשה: כיצד יתכן שזכינו להתגלות פנימיות התורה דווקא בדורות האחרונים? מפני מה אנו העומדים ב"שש מאות שנה" של האלף האחרון זוכים למה שלא זכו לו ראשונים?

ומבאר החיד"א, שהניסיונות בתקופה זו הם כה גדולים, שרק על ידי ידיעת פנימיות התורה ניתן להתגבר עליהם. כל יהודי באשר הוא שם עומד בפני ניסיונות, איש איש במקומו ועל פי רמתו הרוחנית. וכיוון שפנימיות התורה נקראת בלשון הזהר "נשמתא דאורייתא" - הנשמה של התורה - הרי שהיא הנותנת חיים בגופי תורה, ומעניקה לאדם את הכוח לעמוד בפני כל מונע בעבודת ה', מבית ומחוץ. וכאמור בראש דברינו, מעלה יתרה ישנה כאשר העיסוק בפנימיות התורה מתלבש בהיגיון המוח ובהתעוררות הלב, שבזה כוחה של תורת

כשלומדים ספרי מוסר, ההרגשה היא כביכול החיים בעולם הזה נועדו רק "לשרוד" בהם עד להגעה אל היעד בעולם הבא. לעומת זאת, תורת החסידות מאירה ומסבירה את מעלת שליחותו של האדם בעולם הזה, וכיצד דווקא כאן מתבצעת הכוונה העליונה

החסידות ממעינו של מורנו הבעש"ט זי"ע ותלמידיו אחריו.

כלומר, בדורות הקדמונים היו הנשמות עליונות יותר והייתה בהם די יראת שמים כדי לעמוד בפני פגעי הזמנים דאו, ומאידך גיסא ברור כי הניסיונות שקמו עליהם בעולם הישן היו פחותים באין ערוך מזמננו זה.

כיום, הגריעותא של ירידת הדורות חלה על שני הצדדים כאחד - הן מפני טיבן של הנשמות הנמוכות היורדות לעולם הזה, ש'איכותן' הרוחנית יורדה מאוד מחד גיסא, והן מצד פריצת הגדרים המציפה את הכל האמצעות כלי הטכנולוגיה העלולים להביא לחיי האדם דברים שבעבר כלל לא היו בעולם המושגים של שומר התורה והמצווה.

משום כך עניין לימוד החסידות מקבל משנה תוקף, כי רק העיון והירידה למעמקיה של פנימיות התורה יכולים לבצר בנפשנו את האמונה והדבקות באלוקים חיים, להגן ולשמור עלינו שנצלח את כל הניסיונות כראוי.

דוגמא חריפה ומרתקת לכך ניתן להביא מאיסור בשר בחלב: בדרך כלל, אדם מן השורה אינו יודע את המשמעות של האיסור הזה, מעבר לכך שזו "גזרת הכתוב". אך הווהה הקדוש (בפרשת בא) מסביר, שכשארם אוכל בשר בחלב הוא מאבד את צלמו האנושי. לכן נבוכדנצר הפך לחיה, כיוון שלא פסק משולחני בשר בחלב - היינו שהדבר משפיע אפילו על מי שאינו יהודי ואינו מצווה בכך (אם כי יש אומרים שהיה צאצא של שלמה המלך).

והלא הדברים קל וחומר: כנודע, בסוגיית לימוד תורה לנשים הורו גדולי ישראל כבר בדור הקודם שבזמננו זה חובה לייסד בתי חינוך עבור נערות, אף שבעבר לא היו לומדות כלל, כיוון שבדורותינו הן בכל מקרה יודעות ומכירות בדרכי העולם והוויותיו יותר מבעבר, ואי לכך מוכרח שכנגד זה יהיה להן מטען של תורה ויראת שמים שיחזק אותן בדרכי ה' ובבניית ביתן לעתיד.

אם כן, על אחת כמה וכמה שבימינו אלה נדרש כל תלמיד ישיבה ואברך בן תורה לעסוק בלימוד החסידות ומשנתה לעומקה, תמידים כסדרם. והרי המציאות בשטח מוכיחה כי מי שלא טרח מבעוד מועד לעסוק בסוגיות היסוד של תורת החסידות על אודות מטרת הבריאה ותפקידו של האדם ומעלת גודל נשמתו

יסוד הכל. ואיך אפשר שתהיה תפילה כראוי, בהתעוררות רגשות אמיתיים – לא בדמיון בעלמא – כלפיו יתברך, בלי לימוד חסידות? ! למרבה הצער, יש תלמידי חכמים רבים במקצועות התורה שאינם לומדים זוהר. והלא יש הרבה מה ללמוד ולגלות בספר הקדוש הזה. בכל דף ודף יש חידושים ודברים המרעישים את המוח ומלהיבים את הלב, ולכן הלימוד בו יוצר התחדשות תמידית המועילה מאוד.

בכלל, תורת האר"י מתבססת רבות על עיקרון ירידת הדורות. מפני מה תיקנו חכמים לומר קריאת שמע לפני אמירת הקרבנות שקודם התפילה? כיוון שראו שנשמות כערכנו אינן יכולות להגיע כל כך בקלות לברכת "יוצר המאורות" ולהביא את משמעותה כרבעי, ולכן תיקנו והוסיפו את ההקדמה הזו. מדוע חשוב להניח גם תפילין דרבנו תם? בגלל ירידת הדורות לא מספיק זוג תפילין אחד, ורק על ידי שתי זוגות "ממשיכים" את ה"מוחין". למה רבי אבהו תיקן שישמעו שלושים קולות בשופר, ומה היה עד אז? קודם זמנו היו מסתפקים בפחות קולות והיה די בכך, ואילו בזמנו ראה לנכון שכדי להביא את ה"המשכה" האלוקית הנדרשת בראש השנה למשך השנה כולה יש צורך ביותר קולות. כך האריז"ל מבאר בעוד ועוד תחומים שירידת הדורות משנה את היכולת שלנו לגלות את האלוקות בעולם – שהיא מהות עבודת התורה והמצוות אליבא דפנימיות התורה – ולכן נדרשו חכמים לתקן עוד תקנות, סייגים והוספות.

כאמור, האמת היא שהתועלת בלימוד החסידות היא לא רק לשם העמידה בנסיונות, אלא גם בשביל עצם עבודת ה' כראוי. אנו צריכים להכיר בהיותנו נשמות קטנות ונמוכות, ומשום כך זקוקים להתעוררות וחיון. אשאל אותך: אם תלמד רמב"ם בתחילתו בהלכות יסודי התורה, תגיע ליראה ואהבה? ! זה כמעט לא מציאותי, הדברים אינם קרובים כלל לעולם המושגים שלנו. בדורות הקודמים למדו לשם כך ספרי מוסר כראשית חכמה, ובדורנו צריכים ללמוד חסידות. והרי לימוד התניא מביא חיות חדשה בעבודת השי"ת, כנראה במוחש לכל מי שטעם ממנו.

כך גם, למשל, ביחס לכך שהעבודה צריכה להיות "בשמחה וטוב לבב", והדבר בלתי אפשרי ללא לימוד חסידות המסבירה לאדם על המשמעות הפנימית של כל דבר ושל כל מעשה ופעולה, וכך ממלאת את ליבו בחשק ורצון להרבות חיילים לתורה ומצוות.

אגב, בספר החינוך נאמר דבר מעניין בנוגע למצות השמחה בחג הסוכות. הוא מבאר, שכוונת המצוה היא שהקב"ה "יעטוף" אותנו בכל התחומים והחלקים של החיים, וכיוון שאדם זקוק לזמנים של 'התפרקות' כביכול – מה שנקרא בהשאלה "בין הזמנים" – נדרש שתהיה לו כעין 'התפרקות' וזמני שמחה מצד הקדושה. לכן הקב"ה ציווה אותנו לשמח, כדי שהשמחה והשחרור עצמם יהיו מצוה.

על כל פנים, הדברים פשוטים: לימוד המוסר גרידא מביא למסקנה שלא כדאי להיות כאן בעולם הזה... כל מטרתנו היא רק להגיע לגן עדן, והעולם שלפנינו

לא ימושו מפין ומפי זרעך. במחיצת זקנו הגר"ע יוסף זצ"ל

העולם הזה – אמצעי או יעד?

אם אמנם ישנה התמודדות עם נסיונות העולם הזה, הרי הפתרון הוא לכאורה להישאר ספונים באוהל של תורה. שנים רבות עולם הישיבות גדל ושגשג בלי לימוד החסידות, וכיצד ניתן לומר שמוכרחים לעסוק בה ובלעדיה ישנו חסר מהותי?

התשובה מצויה בשאלה עתיקה, היא השאלה ששאל היהודי הקדוש מפסיסחא את רבי עקיבא איגר: בהלכה הראשונה בשולחן ערוך נאמר שכשאדם ישים לבו לכך שהקב"ה מלוא כל הארץ כבודו, "מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת" – מדוע איננו חשים בכך? אתה מתבונן בגדולת הבורא, האם מיד מתעוררת בך יראה?

מסופר על רבי זושא מאניפולי שפעם חפץ לזכות ביראת שמים כמו של הרמב"ם, אך לאחר מכן אמר שאינו יכול לסבול כזו יראת שמים עצומה... רבי אברהם בן הרמב"ם מספר, במאמר שכתב בעניין השבת, כיצד נראתה השבת אצל אביו: הוא כותב שיש שלושה חלקים לנשמה היתרה הנכנסת באדם בשבת קודש, ואביו זכה לחוש גם את החלק השלישי והנעלה, שאינו צריך לאכול ולשתות והוא רוחני לחלוטין. זו דבקות מופלאה בקב"ה, המקבילה לתיאורים שנאמרו בעניין עליית נשמה. כאמור, בדורות ההם היו אנשים גדולים, כמו שרבי אברהם מספר על אביו שהיה מניח תפילין ומרוב פחד מאיתו יתברך היה מתעלף בעת הנחתן!

בזמן השולחן ערוך, לפני 400 שנה, עוד היה דבר כזה – ההתבוננות בגדולת ה' הביאה את האדם ליראה ממנו. אבל כיום, בשל ירידת הדורות, צריך להתבונן הרבה יותר. והרי האהבה והיראה הן מהמצוות התמידיות שנצטוונו בהן, ואם כן כיצד אפשר לקיים אותן בלי ללמוד על כך ולהתבונן בעניינים אלו כדבעי? ! התבוננות בגדולת הבורא זהו

ויקר פעולותיו ומצוותיו, יהיה לו קשה מאוד להתמודד בעת שיבוא במגע כזה או אחר עם הוויות העולם.

לצער הלב, אנו יודעים ומכירים אברכים שגדלו בחינוך על טהרת הקודש, אלא שהקדישו את חייהם הבוגרים לעיון בש"ס ופוסקים בלבד, ובשעה שהם יוצאים לעסוק בלימודי חול ולשלוח ידם במלאכה לצורכי פרנסה – רבים מהם חווים נפילה רוחנית וחלה בהם ירידה משמעותית ביראת שמים, רחמנא ליצלן, דבר שהיה ניתן למנעו באמצעות האור כי טוב של תורת החסידות.

ויש להבהיר שכל האמור הוא בנוגע ליתרונה ותרומתה של תורת החסידות בתחום עבודת ה"סור מרע"; בהיבט, מובנת וברורה המשמעות וההשפעה של לימוד זה על עבודת האדם בתורה ומצוות שבחלק ה"עשה טוב".

כאשר עוסקים באופן תמידי בלימוד על הקב"ה ומעלת הדבקות בו, ועל היותו "ממלא כל עלמין" ו"סובב על עלמין" ו"כולא קמיה כלא חשיב" ומבינים הדק היטב כי "אין עוד מלבדו" כלל, על פי הביאורים הרבים הפזורים בספרי החסידות, הרי שעבודת ה' הופכת ממצות אנשים מלומדה לדבר חי שיש בו ממש ותפיסתו של האדם על עצמו ועל חייו משתנה בתכלית.

לא זו אף זו: כל ההבנה במהותה של התורה נעשית אחרת, ההסתכלות על משה רבינו והאבות הקדושים מקבלת צורה חדשה. והלא הנושאים הללו העומדים ביסוד הכל – לשם מה ברא הקב"ה את העולם הזה בהיבשעה שיש לו עולמות עליונים ורוחניים ורבי רבבות מלאכים עושי דברו, ומה רצה מאיתנו השפלים למיעוט ערכנו ועבודתנו כלפיו יתברך – אלו הם דברים הדורשים לימוד ומחשבה. וכאשר מבררים אותם ביורו אחר ביורו, הדברים חודרים אל המוח וקונים שביטה בלב – וידעת היום והשבות אל לבבך – והאדם הולך ומשתנה כולו. ולא זו בלבד שהדבר תורם תרומה מכרעת לכללות עבודתו לקונו, אלא שכמבואר בספרים הקדושים לימוד זה מהווה הכנה רבה לעידן הגאולה, הוא מועד התגלות פנימיות התורה על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו.

הוא פרוזודור

שלפני הטורקלין בלבד. ואמנם אלו דברי חז"ל המפורשים במשנה, אלא שאם מביטים על המציאות המהווית הזו בלבד, עולה המסקנה כי מי שנפטר לבית עולמו מוקדם מהרגיל, לא עלינו, טוב לו יותר, שהרי הוא מגיע לעולם הבא לאחר שלא עבד והתייגע כה רבות בפרוזודור... לעומת זאת, בתורת החסידות הדגש הוא על ההסברה במעלת העבודה בעולם הזה דווקא, ועד כמה גדול ערכו של רגע אחד של קיום מצוה, וכחמשך דברי חכמים במשנתם - "פה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא". אדמו"ר הזקן בתורתו מכניס בעקביות, בכל מיני אופנים והקשרים, את ערך קיום התורה והמצוות דווקא בעולם התחתון. וכמובן, הדברים הללו - כשמבינים אותם לאשורם - מעניקים חיות גדולה בעשייה בפועל. בלי תורת החסידות, התורה והמצוות נעשות 'ישות' חלילה, ואילו לאור פירושה זוכים לאור חדש ומחודש. ובהמשך לכך, לאחר אימוץ ההסתכלות היסודית הזו, ניתן להוסיף ולעבוד באופן פרטי לתיקונן של מידות ספציפיות על פי ספרי המוסר.

בספר 'קדושת לוי' פרשת חוקת מבאר הרה"ק מברדיטשוב זי"ע את הקשר בין שני הפירושים על חטאו של משה רבינו במי מריבה. יש מפרשים שהחטא היה בכך שדיבר קשות עם בני ישראל ואמר "שמעו נא המורים", ויש מפרשים שהחטא היה על שהכה את הסלע ולא דיבר אליו כפי שנצטווה. אך הרה"ק מברדיטשוב מגלה דבר נפלא:

כשמדברים עם יהודי על הצדדים החיוביים שבו - על עוצם כוחה של הנשמה שלו, מעלת שורשה ומקור חוצבה והקשר הנצחי שלו עם הקב"ה - גם הטבע מרגיש את מעלתו של יהודי, ואין צורך להכריח אותו להשפיע את השפע המגיע לבני ישראל; ברם, כשמדברים קשות עם בני ישראל ומייסרים אותם, גם הטבע אינו ממנהל למלא את תפקידו כביכול, וצריך להכות אותו ולהכריחו... וזהו "יען לא האמתם בי להקדישני לעיני בני ישראל" - "עיני בני ישראל" אלו "עיני העדה" ומנהיגי הדור, הצריכים לדבר עם בני ישראל על מעלתם וקדושתם.

לכן, כשלומדים רק ספרי מוסר ההרגשה היא כביכול החיים בעולם הזה נועדו אך ורק "לשורר" בהם עד להגעה אל היעד בעולם הבא, ואין טעם חיובי בהם כשלעצמם. לעומת זאת, תורת החסידות מאירה ומסבירה את המטרה החיובית ואת מעלת שליחותו של האדם בחייו בעולם הזה, וכיצד דווקא כאן מבצעים אנו את הכוונה העליונה של בריאת העולמות כולם, עד שפעולות האדם בעולם הזה גורמות תענוג לקב"ה יותר מכל דבר אחר.

בהקשר לדברים הנוקבים מפי הרב אודות חובת העיסוק בפנימיות התורה, יש להזכיר את דברי קרבן העדה בפירוש הירושלמי במסכת חגיגה ש"המאור שבה מחזירו למוטב" הכוונה לפנימיות התורה, "סתרי תורה". כמו כן, הרבי זי"ע מביא באגרותיו בשם הגר"א (בספרו אבן שלמה) שמי שאינו

יודע את הפנימיות אינו יכול לפסוק בנזיקין.

אכן, הגאון רבי יעקב עדס שליט"א, שהוא בקי גדול בתורת הגר"א וכתב ספרים העוסקים בה, אמר לי שאין שום מחלוקת בין הגר"א לבעש"ט, אלא שהתלמידים הטועים לא הבינו את הדברים. בין היתר אמר לי שדברי הבעש"ט ש"במקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא" מופיעים גם בכתבי הגר"א על תיקוני הוזהר. כמו כן, בעניין לימוד תורה שלא לשמה הנותנת חיות לסטרא אחרא רחמנא ליצלן, כמבואר בתניא באריכות, גם הגר"א מביא לכך מקורות רבים. כלומר, גם הגר"א סובר בעניין זה כמו הבעש"ט, שכל לימוד תורה שלא לשמה עושה את דרכו לסט"א (אף שמדברי התוספות באיזהו מקומן משמע אחרת).

אין ספק, בפרטים רבים התורות מתאימות זו לזו. רק מאת ה' הייתה זאת שאדמו"ר הזקן והגר"א לא נפגשו למרות נסיונותיו של אדמו"ר הזקן בזה. אילו זכינו והיו נפגשים, ללא ספק העולם היה נראה אחרת. לא זכינו, וגם איננו יודעים למה עשה ה' ככה.

ניתן להתעשר משמיעת וקריאת "ווארטים" שונים פה ושם, אך אין ספק שמי שלומד חסידות כדבעי ובצורה נכונה ומובנית - אלו חיים אחרים לגמרי. הלומד מקבל הסתכלות אחרת על בריאת העולם ועל תפקידו של יהודי

"אל תטוש תורת אמך", האומנם?

לעתים נשמעת טענה מפי תלמידי ישיבות על שהמשגיה בישיבה אינו מעודד ללמוד חסידות, וכי גם הם עצמם לא גדלו על לימוד ספר התניא או ספרי חסידות אחרים, ולכן הם חוששים: מי הם לחדש דבר שאינו מקובל במסורת הישיבות לדורותיה?

אספר לכם דברים כהווייתם: יש ספר ושמו 'תפארת ציון', המלקט הספדים שנאמרו אחר מיטתו של הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, בעל שו"ת 'אור לציון', ואחד מהמספידים היה הרב ציון עמאר שליט"א, ששימש את ה'אור לציון' בשנים תשמ"ט-תשנ"א. בין הדברים שם סיפר, שבזמן המחלוקת הידועה בשנת תשמ"ט הוא דיבר עם ה'אור לציון' ושאל אותו לדעתו על לימוד החסידות. הוא ציין שמעולם לא ראה את הרב כועס, מלבד אותה הזדמנות בה ממש יצא מגדרו וכעס מאוד, ואמר לו: מה זאת

אומרת? כל מי שלא לומד פנימיות התורה צריך לחזור בגלגול! צריך להשתיק את כל המדברים עתק נגד לימוד החסידות...

שאל אותו הרב עמאר: אם כן, מדוע אנחנו לא מלמדים חסידות בישיבות, על כל פנים בישיבות הספרדיות שלנו? והרב ענה, שלפעמים התלמידים לא יודעים לקחת את הדברים בצורה נכונה, ולכן לא ממהרים ללמד אותם ספרי חסידות, אבל באמת החסידות היא דרך טובה מאוד בעבודת ה'.

אגב, לרבי בן ציון עצמו הייתה ידיעה רחבה בקבלה. היה לו כולל ליל-שישי בישיבת 'נהר שלום' בו למדו כתבי הרש"ש, והוא התבטא פעם על עצמו שהקרחת מעל מצחו באה מרוב העיון וההשקעה בלימוד בספר 'נהר שלום'... הוא למד הרבה קבלה אבל בצנעה, ולא דיבר על כך ברבים.

אולי כוונתו ש"התלמידים לא יודעים לקחת את הדברים בצורה נכונה" היא, שכשגדלים בבית חסידי עניין הלימוד בספרי חסידות מגיע כמובן מאליו, ולכן הוא נעשה בצורה מאוזנת יחסית ללימוד גליא דאורייתא, אבל בחור שלא גדל כך ייתכן שלא יאזן נכון את סדרי הלימוד שלו וכיוצא בזה. ברם, כמובן, בשעה שיש מסגרות מתאימות ומסלולי לימוד מוסדרים אין כל חשש בכך, וממילא ישנה חובה גמורה להשתדל ולעסוק בלימוד זה.

אגב, בישיבת 'פורת יוסף' היו לומדים בספר ראשית חכמה, כפי שכתב סבי הרב עובדיה זצ"ל בספר הליכות עולם, בהלכות תלמוד תורה. בכל בוקר, היו מתחילים את יום הלימודים בשעה וחצי של לימוד בראשית חכמה. אפשר לנסות לתאר לעצמנו את הלימוד הזה ממרחק השנים, כשהספר היה במהדורה ישנה עם אותיות שבורות וכלי פירוש דברי הוזהר המועתקים שם, ובכלל זהו ספר עמוק מאוד... אך עבור נערים צעירים גם לימוד כזה היה חשוב, והוא נועד להחדיר יראת שמים לפני הלימוד הרגיל.

בהקשר לכך ידוע שתלמידי בעל התניא היו בקיאים בספר ראשית חכמה, עד כדי כך שאחד התנאים שהועמדו בפני אלו שרצו ללמוד ב'חדרים' (בתי המדרש שסונפו לחצר) של אדמו"ר הזקן, היה בקיאות ב"ראשית חכמה".

ככמה מאגרותיו של הרבי זי"ע הוא מציין כי בקרב עדות המזרח היה מאז ומתמיד חיבור לפנימיות התורה ולחכמי הסוד, ולכן יותר קל להם ללמוד חסידות בימינו.

הרבי זי"ע גם התבטא פעם שהספרדים הם "יהודים של הבעש"ט".

אכן, ברוך ה', עניין לימוד פנימיות התורה מצוי מאוד בין עדות הספרדים, ובכל התקופות דרשו את העיסוק בו בשלב מסוים, השאלה הייתה רק באיזה שלב.

זה כלל גדול בלימוד הקבלה: אם מתחילים רק בגיל 40 - כבר לא לומדים לעולם... זו המציאות. בשעה שאדם טרם רכש מושגים מופשטים מגיל צעיר, מאוד קשה להיכנס לעולם הזה, לתורה שעוסקת בענייני אלוקות נעלים, ללא רקע מקדים. אך כשמתחילים מגיל צעיר, הכל נראה אחרת.

מלבד זאת, תורת החסידות אינה קבלה. היא אמנם משתמשת במונחים ומושגים מעולמה של הקבלה, אך היא עוסקת בהורדת המושגים העמוקים להבנתו השכלית של האדם ולעבודת ה' היום-יומית.

נחלת הכלל. כולם משתמשים ברעיונות מ'שפת אמת', 'קדושת לוי' וספר התניא. לא תשמע כיום שום הרצאה או שיחה מכל רב באשר יהיה, שלא יהיה בה רעיון חסידי.

וכשאנו נותנים אל לבנו שהגושפקא השמימית להפצת תורה זו ניתנה ביום י"ט כסלו, אנו מבינים כמה גדולה מעלתו ההיסטורית בדברי ימי ישראל, ועד כמה הדברים נוגעים בעבודתו האישית של כל אחד בדורותינו אלה. "אי לאו האי יומא דקא גרים", כיצד היינו נראים ובכוח מה היינו עובדים את ה'?

הרבי זי"ע ביאר כמה פעמים, שהדברים שאמר מלך המשיח לבעש"ט "אימתי קאתי מר, לכשיפוצו מעינותיך חוצה" אין זה רק עניין של סגולה, אלא זו סיבה ותוצאה: כשכולם ידעו וילמדו חסידות, ממילא יתקיים הייעוד של "ומלאה הארץ דעה את ה'".

ממש כך, שה' יזכה אותנו כבר לראות עין

הרב גרונור אמר לו:
הרבי מברר כל הזמן על
הרבנית יוסף ומתעניין
מה קורה עם היד שלה,
למה אתה לא מדווח?...
אכן לא הספקנו לעדכן
את הרבי שהכל בא
על מקומו בשלום,
ואילו הוא מצדו המתין
לשמוע את הבשורות
הטובות...

בכור יעקב. הגר"ע יוסף שליט"א, בנו בכורו של הגר"צ לצד אביו, בנו בכורו של מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

בעין את קיום הייעוד הנשגב הזה. כל האמור לעיל אלו דברים שאנו זקוקים להם בצורה חיונית ויסודית, והלא דברי תורה צריכים חזיון תמידי. מה נדרש מאיתנו? חיבור לתורה ומצוות, חיבור לקב"ה. בלעדי זאת, עלול להיווצר מצב בו הינך יהודי שומר תורה ומצוות במלואן כביכול כלפי חוץ אך מבפנים אתה מנותק, אין לך חיבור פנימי ואמיתי לרצון ה'.

יש רעיון מפעים של רבי יוסף חיים זצ"ל, בעל 'בן איש חי' (בן יהודע בבא מציעא דף פ"ה): הגמרא מספרת שרבי העמיד לפני התיבה את רבי חייא ובניו, וכשאמר "משיב הרוח ומוריד הגשם" מיד נשבה רוח וירד גשם, ומשמייים שלחו את אליהו הנביא בדמות דוב של אש להפריע לתפילה, כדי שלא יגיעו ל"מחיה המתים" ויביאו את המשיח ואת תחיית המתים בפועל ממש.

שאר החגים ולכללות עבודת ה'. כידוע, אחד הדברים המעניינים בפנימיות התורה הוא, שבכל חג מדגישים את הייחודיות שלו על פני החגים האחרים. הדבר מתחיל כבר בכתבי האריז"ל, בשער הכוונות, שם הוא מדגיש את הפעולה שנעשית בעולמות העליונים על ידי כל חג, ומשם לתורת החסידות המדגישה את המשמעות היוצאת ובאה בעבודת ה' על ידי האורות העליונים המגוונים הנמשכים בחגים. אגב, אבי מורי זצ"ל היה משתתף תדיר בהתוועדויות חסידיות בכל מקום אליו הוזמן, ובפרט כשדובר בקשר עם יום י"ט כסלו. לשאלתכם, כאמור לעיל, מי שלומד חסידות חי בעולם אחר לגמרי, וממילא גם לימוד התורה שלו משתנה ונעשה חי יותר, בדבקות הולכת וגוברת בנותן התורה. כיום בקרב כל העדות והמגורים משתמשים במושגיה של תורת החסידות וברעיונות שונים הנובעים בבתי מדרשותיה. כבר אין מושג של 'שיחות מוסר' וכיצא באלה בסגנון שהיה מקובל לפני התגלות החסידות, שעיקרן היה לעורר יראה וחרדה מאימת הדין והגיהינום, דברים המביאים לנמיכות הרוח. בדורנו הדרך הזו כבר לא עובדת, והמציאות היא שהחסידות נעשתה

כשאדמו"ר הזקן כתב את ספר התניא והפיץ את תורת החסידות, היו בכך שתי מטרות: ראשית, הפצת פנימיות התורה לכל, אפילו לפשוטי העם. ואכן, אפשר להסתכל על החסידות כביאור של כתבי האריז"ל או של הזוהר, וגם זה נכון מבחינה מסוימת. לצד זאת, יש בה חידוש גדול בפני עצמו - דבר שלא היה אצל המקובלים בדורות שלפניה - חידוש שאי אפשר להסתדר בלעדיו, ונקודתו היא, לעניות דעתי: אדמו"ר הזקן נטל על עצמו משימה - לחבר את העולם ההלכתי והמעשי עם תורת הפנימיות, כביכול לשדך בין הרמב"ם לבין הזוהר והאריז"ל.

את היסוד הזה רואים בתניא פעמים רבות. לדוגמה, בסוגיית היחס בין הלימוד והמעשה - מי מהם יותר חשוב: אדמו"ר הזקן מביא בפרק ל"ז את ההלכה שמבטלים תלמוד תורה בשביל מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים, ומנתח אותה על פי פנימיות העניינים: מה באמת יותר חשוב? לכאורה, מה אכפת לי אם אפשר לה להיעשות על ידי אחרים או לא? והוא מבאר היטב את היחס וההבדל בין השלמת הכוונה האלוקית בבריאת העולם על ידי קיום המצוה לבין הדבקות הנעלית יותר של האדם הפרטי הנעשית על ידי הלימוד.

פעמים רבות רואים את אדמו"ר הזקן מבטא את החיבור הזה - כיצד כל פרט בהלכה ובמעשה של התורה מתאים עם הביאור הפנימי בכוונת הבריאה ובעבודת ה' הפנימית, גם כשבמבט ראשון הם נראים שני דברים שונים לגמרי (ברבדים עמוקים יותר זה בא לידי ביטוי בהתאמת שיטות נוספות עם פנימיות התורה, כמו בהגהה בפרק ב' בתניא בה הוא אומר ביחס לדברי הרמב"ם ש"גם לפי קבלת האריז"ל יציבא מילתא").

בהקשר לכך יש להזכיר ולהדגיש את תורתו של הרבי זי"ע ואת צורת הלימוד המיוחדת שלו כנגלה שבתורה המלמדת כיצד יש להסתכל על לשונות חז"ל ואיך ניתן להפיק מהן אור חדש בהבנה לאין ערוך, כמו גם במאמריו המתמצתים ומבארים את עיקרי החידושים של תורת החסידות, ובעיקר בכך שהוא מורה כיצד התורה כולה לענפיה - הנגלה והפנימיות - היא תורה אחת, תורה תמימה. זו ממש זכות להכיר ולדעת כמה שיותר במה שזכינו לאורו.

יום חג לכלל ישראל

אנחנו עומדים לקראת י"ט כסלו, ובשנים האחרונות הכל חוזים בהתערורות רבות בקהל החרדים לדבר ה' ביום הקדוש הזה. רבים מצטרפים לתכניות הלימוד בחסידות, אלפים נוהרים ליריד הגדול של ספרי החסידות, ובירושלים עיה"ק ובכל אתר ואתר נערכות התוועדויות המכנסות כמות משתתפים עצומה.

רבים מגדולי ישראל וצדיקי הדורות התבטאו בביטויים מיוחדים על היום הזה, כ"יום סגולה" וכדומה. נודה לרב אם יוכל לבאר מעט את מעלת היום ומהותו עוברנו.

אכן, היום הזה נחשב ומכונה אצל חסידים "חג החגים", דהיינו שהוא מעניק חיות לכל

מבאר

הבן איש חי, שהטעם לכך ששלחו את אליהו הנביא דווקא בדמות דוב, ולא אריה למשל, הוא משום שבכך נרמז הטעם מדוע באמת עדיין לא היה ראוי שהמשיח יגיע. אחד הזוהרים המאפיינים המיוחדים של הדוב הוא שכשהוא הורג את טרפו, הוא קורע בציפורניו את החזה ומוציא את הלב, בשונה משאר החיות שנוצצות את ציפורניהם בצוואר, כנאמר בנביא (הושע יג, ח) "אֶפְגַּשׁ כְּדָב שְׂכֹל וְאֶקְרַע סְגוֹר לֶפֶס".

על כך רמזו משמייס לרבי יהודה הנשיא: עדיין אין לב' לאנשי אותו הדור. אין להם לב' בתורה ומצוות. הם מתפללים שלוש תפילות ביום, לומדים תורה ועובדים את ה', אבל הלב חסר, ולכן משיח עדיין לא יכול להגיע.

בחסידות נאמר כמה פעמים על הפסוק "לך אמר לבי בקשו פני, את פניך ה' אבקש", שזו תמצית עבודת האדם: לבקש את "פני ה'" - את הפנימיות של הקב"ה, ודבר זה נעשה על ידי ה"פנים" והפנימיות של האדם. כשאדם עוסק בעבודת ה' באופן פנימי, עם כל הלב והפנימיות שלו, הוא זוכה להגיע ל"פניך ה' אבקש".

הלכתא ברב

זכרנו כי בספר בן יהוידע מזכיר באיזהו מקומן את בעל התניא באגרת התשובה, ובמקום נוסף מזכיר חידוש מהרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב.

מעניין את ספר 'נפש החיים' של רבי חיים מוולוז'ין ז"ע הוא מצטט כמה פעמים. היו לו ספרים רבים, ספריות גדולות, והוא ידע כמעט הכל, אך את ספר התניא הוא כמעט לא מזכיר. דווקא בהלכה הוא מזכיר רבות את אדמו"ר הזקן בשם "הגאון רבי זלמן", וסומך על דעתו מאוד.

לאדמו"ר הזקן הייתה היכולת המיוחדת להסביר את הדברים היטב, בחסידות כמו בהלכה. ישנן סוגיות שהלומדים מבקשים בהן "הלכות בטעמיהן", ורק אצל אדמו"ר הזקן ניתן למצוא את העניין מבואר ומבורר עד תומו.

אכן הראש"ל צ"ה הרב דוד יוסף שליט"א סיפר לנו פעם שהסבא מרן הרב עובדיה זצוק"ל, כשהיה גומר לכתוב פסק, היה מעניין שוב בקונטרס אחרון של אדמו"ר הזקן ורק אז היה מסיים.

אמר לי פעם ראש ישיבת טשעבין כיום, הגאון רבי יוסף משה שניאורסון: "קונטרס אחרון זו דוגמה לדבר שלומדים, לא קוראים"...

אגב, לרבי ברוך שמעון שניאורסון, ראש ישיבת טשעבין הנוצר, היה ויכוח עם מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך: הגרש"ז טען שהאדמו"ר בעל שו"ת 'צמח צדק' רב גובריה בהלכה יותר מסבו אדמו"ר הזקן, והרב"ש טען

כנגדו: מה פתאום, אדמו"ר הזקן מפליא בכוחו בספריו בעומק יותר מהצמח צדק...

אם בענייני הלכה עסקינן, יש החוששים - בעיקר בקרב הבחורים הצעירים - שלימוד החסידות יסחוף אותם גם לשנות את ההנהגות וההלכות בהן הורגלו בבית אבא. לכאורה יש טעם להבהיר להם שאין קשר בין הלימוד לבין אורח החיים ההלכתי שאינו משתנה.

ודאי שכך הם הדברים. לימוד חסידות הוא לימוד מעמיק העוסק בפנימיות התורה וענייני עבודת ה', ואילו בנוגע להלכה למעשה כל אחד הולך בדרך אבותיו, ואין בין הדברים כל קשר.

כשאדמו"ר הזקן פסק בשולחנו כמו הרמ"א, האם זה מפני שהוא סבר שתמיד הרמ"א צודק יותר ממרן המחבר? מובן שלא, אלא שזו הייתה דרך הפסיקה המקובלת באותן ארצות. מדוע הספרדים פוסקים כמו המחבר? כי כך מנהגם, לפסוק כמו השלחן ערוך. ומפני מה האשכנזים פוסקים כמו הרמ"א? כי כך המנהג אצלם, כמו הלשון השגור בהלכה "כמנהג מדינותינו".

אגב, יש לציין כי בקביעת ההפטרות נוהג אדמו"ר הזקן בדרך כלל כמנהג הספרדים. אך כאמור, כל זה אינו משנה ואינו עניין לכאן. נושא הפסיקה והמנהגים אינו קשור בהכרח לעניין הפנימי שהוא לימוד החסידות. ודאי שאין זה אומר שמי שלומד חסידות עליו לפסוק כמו הרמ"א, וכל שכן שהוא יכול להמשיך לישון בסוכה...

אם כבר, בשונה ממנהגים ישנו אורח החיים החסידי עצמו, כגון השאלה אם להישאר בהתועדויות עד שעה מאוחרת בלילה כשהדבר מגיע על חשבון קימה בנץ. אך הרי גם אצל הספרדים בתקופת החורף הולכים לשירת הבקשות בליל שבת, והדבר בא לפעמים על חשבון התפילה בנץ החמה (כפי ששמעתי מהסבא זצ"ל). בכל אופן, מובן שגם זה הוא אורח חיים שאינו מתחייב אוטומטית מלימוד החסידות, ואין לחשוש ממנו.

חשתי שהרבי מתכוון אלי...

נחזור ברושנתכם אל הראשונות. הרב הזכיר בתחילת הדברים כיצד נוצר הקשר שלו עם תורת החסידות. נשמח לשמוע עוד פרטים וזכרונות מדברי הימים ההם, כמו גם על הקשר של האבא רבי יעקב זצ"ל עם הרבי זי"ע ותורת החסידות.

היו אלה זמנים מעניינים. אני הוא שזכיתי ליצור את הקשר בין אבי מורי זצ"ל לרבי, כיוון שהייתי שולח הרבה 'פקסים' למזכירות הרבי על ידי הרב אליעזר ליכטנשטיין מירושלים. בכל פעם שהוריי התברכו בילדים נוספים, היינו מקבלים מהרבי מכתב ברכה. פעם אחת ביקר אצל הרבי יהודי ושמו הרב עזרא גא'נו ז"ל, והרבי ביקש ממזכירו הרב גרונר ע"ה לשלוח על ידו לאבי דולר לצדקה, ואיחל לו ברכה והצלחה בהמשך לימוד התורה. הרבי גם שלח לנו באמצעות חבריי מהישיבה מעט יין מ"כוס של ברכה", ואבי ייקר זאת מאוד. היה לו קשר רחב עם הרבי, שכלל התכתבות ותשובות בעניינים שונים, ובכמה נושאים הוא אימץ את

גישתו של הרבי והנהגותיו.

זכיתי לראות במו עיני כמה סיפורים מעניינים על 'מופתים' שהתרחשו בברכתו של הרבי. ביניהם היה סיפור בו בערב שבת אחד אימי ע"ה פתחה אגוז קוקוס באמצעות סכין, ובטעות הסכין נתקעה בידה. תחילה היא חבשה את החתך ולא התייחסה למאורע, אך לאחר כמה ימים ידה התנפחה מאוד וממש התאבנה. התברר שסיב של האגוז נכנס לתוך אחד העצבים ביד, והרופאים אמרו שנדרש לערוך ניתוח להוציא אותו, והיה סיכון בניתוח בהיותה עלולה להגיע למצב של שיתוק, רחמנא ליצלן.

החברותא שלי לשעבר, ר' צבי אייזנבך הנזכר, שהה באותו זמן בחצרו של הרבי, ועדיין היינו שומרים על קשר ומשוחחים בטלפון. אמי ביקשה שיזכיר את שמה אצל הרבי לרפואה שלימה. הוא העביר את הבקשה דרך המזכיר הרב גרונר, והרבי ענה, כרגיל בכגון דא, לשאול בעצת שני רופאים מומחים, ושהוא יזכיר את שמה לברכה על ציון חותנו הרבי הרי"צ זי"ע. היא ניגשה לרופא אחר עם כל התיק הרפואי. הלה היה רופא קצת חריג, הוא נטל את כל הצילומים והמסמכים והשליכם לפח האשפה ואמר לה "תעשי הכל מחדש". היא יצאה נרעשת מחדרו ולא חזרה יותר אל הרופאים, ותוך זמן קצר היד חזרה לאינתה.

אבא אמר לי לפני פטירתו: "אני יכול לזקוף את עשר אצבעותיי ולומר שעשיתי כל מה שביכולתי בשביל שלמות הארץ". הוא ניסה בכל דרך למנוע כל דיבור על מסירת שטחים, ואף יצא חוצץ מול גדולי תורה שלדעתו טעו בהלכה בעניין זה

אבל זה לא כל הסיפור. לאחר כמה שבועות פגש הרב גרונר את ר' צבי ואמר לו: הרבי מברר כל הזמן על הרבנית יוסף ומתעניין מה קורה עם היד שלה, למה אתה לא מדווח?...? אכן לא הספקנו לעדכן את הרבי שהכל בא על מקומו בשלום בלי שום ניתוח, ואילו הרבי מצדו המתין לשמוע את הבשורות הטובות...

שמעתי בשם ר' שמחה לויין, בנו של רבי אריה לויין זצ"ל, שאמר על הפסוק "חכמים המה להרע ולהטיב לא ידעו" - אנשים הולכים לחכמים רק כשרע להם, אבל אחר כך כשהוטב להם הם לא יודעים לחזור ולבשר על כך. הרבי קרא לתופעה זו "צרות חסידים" - חסידים של עת צרה, וביקש ללא הרף שיבשרו גם בשורות טובות.

בישיבת 'יקירי ירושלים' בה למדתי, למד איתי חבר שביתו התפרק. בהמשך הוא התגלגל להיכן שהתגלגל וירד מדרך הישר, ואמנם

הנאמר בחסידות, שלכל אבר יש חלק מיוחד בתורה המתאים לו, ומי שיודע את השייכות בין חלקי התורה לאברים השונים יכול להתרפא באמצעות הלימוד. אך אם כן, שאל הרבי, מה יעשה מי שאינו יודע את השייכות בין חלקי התורה לאברי הגוף? והשיב, שעליו ללמוד מכל החלקים השונים של התורה, וכך יתרפא. ואכן, התחלתי מיד ללמוד 'חק לישראל' וכיוצא בזה, וברוך השם הנפישות חלפה כלעומת שבאה...

לקרב לבם של ישראל

באותן שנים היו רבנים גדולים בירושלים שהסתופפתם בצילם. נשמח לשמוע עוד על הקשרים של אביכם רבי יעקב ושל גדולי הרבנים עם תורת החסידות, ופעולותיהם בקירוב ליבם של ישראל לאביהם שבשמים.

אבא זצ"ל העריך את הרבי ואת מפעל השליחות, ואף כתב מאמרים תורניים לכבודו של הרבי בספרי 'הערות וביאורים' שיצאו לאור על ידי כולל 'צמח צדק' בירושלים ת"ו. בכללות הוא היה אדם הנטוע בעולם ההלכה, אך מאוד דגל בהפצת החסידות.

הוא ביקש ממני כמה פעמים שאמסור בבית המדרש שלו שיעורים בספר התניא. כל 'כולל' שהוא לימד בו, הוא התנה את מסירת השיעורים בכך שילמדו בו גם פנימיות התורה, ולו מעט. נגע לו מאוד שיעסקו בפנימיות התורה, ובלשון האריז"ל שבדורותינו אלו "מצוה לגלות זאת החכמה". אמנם כאמור הוא עצמו היה יותר "מארי מתניתין", אבל הוא דחף ללא הרף שיהיו "מארי חסידות".

במשך שנים רבות היה אבא הולך פעמיים-שלוש בשבוע לרשום ילדים לתלמודי תורה ולחינוך תורני. הוא היה מכתת את רגליו ברחובות, עובר מבית ומנסה לשכנע את ההורים להעביר את הילדים לתלמוד תורה, כשלעיתים הדבר היה כרוך בבזיונות של ממש.

הוא סיפר לי שפעם אחת הגיע לבית משפחה מסוימת שהוא ידע שהילד שלהם לומד בחינוך ממלכתי-דתי. אבי המשפחה היה מקורב לחב"ד, ובנוכח הריאיון שנערך עם אבא בעיתון 'כפר חב"ד' באותה תקופה, הוא השתכנע מדבריו של אבא והכניס את הילד שלו לתלמוד תורה. אבא הפטיר באמרו: תראה מה יכולה לפעול כתבה בעיתון...

בכלל, העניין של הפצת היהדות וקירוב יהודים לתורה, כדרך חב"ד והחסידות בכלל, נגע מאוד לכל גדולי ישראל, אבל הכל מודים ויוודעים כי הרבי זי"ע הוא שפתח במערכה הזו והחל לחולל את השינוי האמיתי. ברוך ה', יש "קנאת סופרים" ומאז נפתחו ארגונים רבים העוסקים בקירוב לתורה, אך זכות הראשונים של התנויית הדרך ופריצת החומות שמורה לרבי.

ידוע שהבבא סאלי זי"ע הגיע לכאן עוד לפני קום המדינה, בשלהי המאה הקודמת. הוא

לחולל שינוי מן היסוד. הגר"ע יוסף שליט"א בנועם שיחו לכי קרוב'

הוא ציין שמעולם לא ראה את ה'אור לציון' כועס, מלבד אותה הזדמנות בה ממש יצא מגדרו וכעס מאוד, ואמר לו: מה זאת אומרת? כל מי שלא לומד פנימיות התורה צריך לחזור בגלגול! צריך להשתיק את כל המדברים עתק נגד לימוד החסידות...

ניסיתי מאוד בתחילה לחזק אותו ולדבר על ליבו, אך ללא הועיל.

באותה תקופה היו מתפרסמים בבתי הכנסת קונטרסים ובהן השיחות וההתוועדויות האחרונות של הרבי, והייתי הוגה בהן באופן קבוע. תמיד היה נדמה לי שהרבי ממש מדבר כביכול אלי. כך לדוגמה, ראיתי שהרבי אומר בתוכן זה: "כשפוגשים יהודי שעדיין אינו מספיק מחובר לקב"ה, עלינו לדעת שיש לנו שליחות לקרב אותו ואסור לשבת מן הצד בחיבוק ידיים". בעקבות זאת, לאחר תקופה ארוכה שלא היינו בקשר, טלפנתי אליו ושוחרתי איתו וגם נפגשנו כמה פעמים.

כשהיינו נערים צעירים היו לחבר הזה שאלות באמונה וכדומה, אלא שאז לא ידעתי די חסידות כדי לענות לו... בתקופה שלאחר מכן היינו נפגשים בקביעות מדי שבוע בישיבה, והיו לנו ויכוחים באמונה ובעיקרי היהדות, תוך שאני לומד מראש את הסוגיות הללו ומשתדל לענות לו. הייתי מקשיב לקלטות של הרב עזריאל טאובר זצ"ל ומספר לו על תוכנן. במקביל, הייתי מדווח לרבי באופן קבוע על הפגישות הללו, וזכיתי לקבל מענות על כך.

מבחינתי, חלק מהיחס של הרבי לסיפור היה בשיחות שאמר ברבים והתפרסמו, כיוון שפעם אחר פעם ראיתי בהשגחה הפרטית תשובות לשאלותיי וחשתי שהרבי מדבר אלי, כאמור. כך למשל, כשהגיע חודש אב הרגשתי שזהו לא זמן מתאים להיפגש, כיוון שיד הסטרא אחרא גוברת ח"ו וחששתי שלא אדע מה לענות לו, ולכן העדפתי לדחות את הפגישה לאחר תשעה באב. אבל בראש חודש אב באותה שנה הרבי דיבר על מעלת היום, ובין הדברים הזכיר ש"אין לחשוב שבחודש אב יש חיסרון בקירוב רחוקים, אדרבה, הרי זהו זמן פטירתו של אהרן שהיה 'אוהב שלום ורודף שלום', ולכן זהו זמן יותר מסוגל לעניין!" לאור זאת, מובן שלא דחיתי את הפגישה, נפגשנו בתחילת חודש אב ובי"ה הייתה לך הצלחה גדולה.

את התשובות הפרטיות הרבי היה עונה במכתב?

התשובות היו בפקסים, דרך חברי המזכירות. הדברים הגיעו ליד כך שלפעמים הייתי מקבל תשובה תוך ששעות בלבד. הרבי היה ממש

מסור לעם ישראל, והיה עונה לי - כמו לאחרים - על כל פרט ופרט. זו הייתה תקופה שנמשכה כשנתיים, משנת תש"ע עד שהרבי חלה בחורף תשנ"ב, כשהפקסים ששלחתי בזמנו שמורים אצלי עד היום.

סיפור מעניין נוסף של השגחה פרטית ביחס לשיחות של הרבי אירע ביום שישי אחד, כשלתע הרגל שלי התנפחה מאוד בצורה מחשידה. הלכתי למיון בבית הרפואה, אך הרופאים לא ידעו להסביר את התופעה של נפיחות ללא שקים לה שום זיהום או מכה. הם הורו לי לישול תרופה מסוימת במינון גבוה, וביום ראשון ללכת לרופא אחר שיוורה לי מה לעשות. ביום ראשון הלכתי לאותו רופא שהחליף לתרופה אחרת, גם היא במינון גבוה, ואז נעשה לי קוצר נשימה מהחלפת התרופות.

בהמשך השבוע הגיע הקונטרס עם השיחות שהרבי אמר בשבת, ושם ראיתי שהרבי הזכיר את מאמר חז"ל "חש בראשו יעסוק בתורה", ושאל: הרי רואים שלא תמיד העיסוק בתורה מועיל לכאב ראש? והרבי חזר את הביאור

התגורר
בשכונת

נחלאת, כשמידי תקופה שב למרוקו, כיוון שהקהילה שלו נשארה בלי רב, והוא נסע להיות איתם ולחזקם. הוא לחם ללא הרף בארגון 'אליאנס' שפעל במרוקו לפתיחת בתי ספר 'מתקדמים', והוא היה מהרבנים היחידים שהצליחו באמת להנהיג את קהילתם וכולם שמרו את מוצא פיהם. הוא הזהיר שמי שירשום את ילדיו לבית הספר של אותו ארגון, לא יוציא את שנתו. כשעלה לארץ, הפוקרים הללו ניסו שוב לרשום ילדים לבית הספר שלהם, ואז התבטא ואמר שאפילו מי שיעבור במדרכה מול בית הספר לא יוציא את שנתו!

כשהבבא סאלי הגיע לארץ, חרה לו מאוד המצב הרוחני ששרר בה. הוא ראה את הידרדרותם של עולי מרוקו ולא יכול היה לסבול זאת. הוא נסע לאדמו"ר מבעלזא ולחזון אי"ש והתייעץ איתם בשאלה אם הוא רשאי לחזור למרוקו, והם הורו לו להישאר. מאוחר יותר, בשנת תשי"א, שוב חפץ לחזור למרוקו והרבי זי"ע הפציר בו במכתב מיוחד שיישאר וידאג לעולי מרוקו שהגיעו ארצה.

אבא מארי, כמו גם זקני זצ"ל והרב מרדכי אליהו זצ"ל, כאבו מאוד את מצב היהדות והחינוך התורני בארץ הקודש.

יש תחת ידי דרוש מסבא בכתב יד של אבי, אותו דרש כשעלה חזרה לארץ ממצרים, בשנת תשי"י, בו הוא מתאר את המצב האבסורדי בו חלקים נכבדים מהציבור שומרים שבת אך אינם שולחים את ילדיהם לחינוך דתי ובטח שלא תורני. בירושלים היו תלמודי תורה בודדים לאשכנזים ואחד בלבד לספרדים, כשרוב הציבור כלל לא שלח אליהם את ילדיו. עמודי עולם אלה ראו את החורבן המתחולל, את הניתוק של יהודים מהתורה והמצוות רחמנא ליצלן, והדבר כאב להם מאוד. הרב מרדכי אליהו לא היה יוצא מביתו ביום העצמאות, כלל, אפילו לא כשחל בימי שני וחמישי, כדי שלא יצטרך להתפלל במניין שאומרים בו הלל. הוא לא היה יכול לסבול את זה. שאלתי את בנו, רבי יוסף, על מה חרה אפו כל כך עד שוויתר על תפלה במניין ועל קריאת התורה? ! והוא תמצת את הבעיה במילה אחת: החינוך. החינוך הקלוקל שהשתרש במדינה לא נתן לו מנוח. צדיקים אלה חיו ונשמו פעולות של קירוב, ודאגו מאוד לעתידו של החינוך התורני.

לכן אבי מורי הוקיר כל כך את פעולותיו של הרבי והשתדל ללכת בדרכיו, להפיץ תורה ויהדות ולהתמסר בגופו ממש לרישום עוד ועוד ילדים לחינוך תורני.

בשנים הראשונות לכהונתו של הרבי זי"ע התבטא שעד עכשיו היה העיסוק ב"מלחמת הגנה", ועכשיו צריך לצאת ב"מלחמת תנופה", לכבוש שטחים חדשים. זה ייעוד גדול בפני עצמו, וכשמים אותו מול העיניים - ההצלחה מובטחת. השי"ת יזכנו לפעול בכל זה באמת.

הזכרתם את בבא סאלי, ובאמת גם לו עצמו וגם לבנו בבא מאיר היה קשר מיוחד עם תורת החסידות, והם הגו תדיר בספריה.

ודאי, בבא סאלי היה חסיד. לא כל כך נכון להגדיר אתו כ'מקובל', ויותר נכון להגדיר אותו כחסיד. הוא למד הרבה חסידות ודיבר דברי חסידות. נשאר ממנו ספר קטן בשם 'אהבת ישראל', והתוכן שלו מלא בסיפורים חסידיים ובדברי חסידות.

הוא מביא, בין היתר, פירוש יפה בשם 'האוהב ישראל' מאפטא על הפסוק 'וירא והנה שלשה אנשים... וירא וירץ'. מדוע נאמר 'וירא' 'וירא' שתי פעמים? מבאר 'האוהב ישראל', שכאן נרמז מניין לו לאברהם ש"גדולה הכנסת אורחים יותר מהקבלת פני שכינה": חז"ל אומרים שאברהם אבינו היה בבחינת "מרכבה" לאלוקות, הוא היה בטל אליו יתברך כמרכבה לפני הרוכב. בעודו מקבל פני שכינה, 'וירא וירץ' - הוא רואה שהרגליים שלו מתחילות לרוץ, כיוון שהגוף שלו היה בטל לחלוטין לרצונו של הקב"ה! מכך הוא הבין שרצונו של הקב"ה הוא שיצא ויקבל את פניהם של האורחים...

בבא סאלי מבאר, שאין הכוונה שהרגליים שלו התחילו לרוץ מאליהן ממש, אלא שמאחר ובשעה שהוא חלש מהמילה, עד כדי כך שהשכינה הייתה עומדת והוא היה יושב כי לא היה מסוגל לעמוד, לפתע הוא חש שיש לו כוחות לרוץ. הרי הוא קודם לכן לא היה מסוגל

לאדמו"ר הזקן הייתה היכולת המיוחדת להסביר את הדברים היטב, בחסידות כמו בהלכה. ישנן סוגיות שהלומדים מבקשים בהן "הלכות בטעמיהן", ורק אצל אדמו"ר הזקן ניתן למצוא את העניין מבואר ומבורר עד תומו

לעמוד? ! מכך הוא הבין שזה רצון הבורא. בבא סאלי היה לומד הרבה חסידות, ודאי והנה הוא אפילו מפרש את 'האוהב ישראל' מאפטא; ההגדרה שלו זה חסיד.

יש פיוט מפורסם ממנו, "אשמח בכך", ושם יש קטע במילים "חי בעל הרצון" שנראה כביטוי שלא מוזכר קודם אלא לקוח מתורת החסידות, היינו שהקב"ה לא רק רוצה שיקיימו את רצונו אלא שיהיו כפופים ל"בעל הרצון".

כן. מעניין מאוד.

נחלת עולם לעם עולם

לאביכם זצ"ל הייתה חביבות מיוחדת בנושא של "שלמות הארץ", באופן יוצא מגדר הרגיל.

בהחלט, הוא ממש מסר את נפשו על הנושא הזה. הוא אמר לי לפני פטירתו: "אני יכול לזקוף את עשר אצבעותי ולומר שעשיתי כל מה שביכולתי בשביל שלמות הארץ". הוא ניסה בכל דרך אפשרית לפעול בעניין, למנוע כל דיבור על מסירת שטחים ולהפעיל אנשי ציבור נגד התוכניות השונות שעלו, ואפילו יצא מפורשות מול גדולי תורה שלדעתו טעו בהלכה בעניין זה. הוא גם התראיין כמה פעמים לעיתון 'כפר חב"ד' בזמנו בנושאים אלו והתבטא בצורה מאוד חריפה, ממש יצא מגדרו.

אבא סבר שאין זה רק ויכוח הלכתי בהלכה באורח חיים סימן שכ"ט בעניין "נכרים שצור", אלא סבר שכל הנושא כאן יסודו בטעות ובשקר. אף אחד לא חשב שבאמת יהיה כאן שלום בין הצדדים, אלו דמיונות. גם אלה שחתמו על הסכמי השלום לא חשבו שיהיה שלום. יאסר ערפאת, יימח שמו וזכרו, הביא עמו ברכבו בכניסתו לעזה את המחבלים האורזים שביצעו את הטבח בילדים ביישוב מעלות. לגבי מצבנו כיום - אין צורך לומר שכוונותיהם נודעו זה

תורה מחזרת על אכסניה שלה. הגר"ע יוסף זצ"ל לצד בנו בכורו הגר"י זצ"ל

השנים לעשר, השנה הרביעית לשמיטה היא כנגד ספירת החסד, והשנה החמישית - אותה התחלנו - היא כנגד ספירת הגבורה. כלומר, זו רק ההתחלה של מידת הגבורה...

על הפסוק "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני" איתא בזוהר הקדוש פרשת פינחס (דף ר"ד), שהגאולה תבוא בצורה כזו שתחילה יתקיים "שמאלו תחת לראשי" שהוא קו הגבורה - שהישועה של ישראל היא על ידי קו הגבורה שמכים בשונאים, ורק לאחר מכן "ימינו תחבקני", החסד שהוא הגאולה עצמה. עלינו להבין, אפוא, שכל מה שקורה כאן הוא חלק מההקדמה לביאת המשיח במהרה בימינו. מאידך גיסא, יש הסתכלות חשובה מזווית אחרת בנוגע לעבודה שלנו במצב הזה: חובה גמורה להוסיף בזכויות ולהתחזק בלימוד ללא הרף, אלו דיני נפשות!

הרמב"ם בתחילת הלכות תעניות כתב בחריפות גדולה, שכאשר יש צרה - חייבים להתעורר בתשובה, ואם לא מתעוררים אלא מתייחסים למצב כמקרה שלא נוגע להנהגת האדם, "הרי זו דרך אכזריות", כשהוא מוסיף שם עוד דברים חמורים!

לכן מוכרח כל אחד להוסיף כל יום ויום בלימוד התורה, בעבודת התפילה, בדקדוק המצוות, כל אחד לפי ערכו - החל מתלמידי ישיבות ואברכי כוללים ועד לפשוטי העם, כל אחד חייב לקבל על עצמו עוד הוספה בתורה ותפילה.

החיללים מספרים על אין ספור ניסים גלויים והשגחות פרטיות מופלאות. לא רק שנופלים טילים וכמעט שלא קורה דבר, לנס הזה כבר התרגלנו... אלא מתוך המלחמה עצמה, אנשים מספרים על ניסים גלויים בתוך הקרבות עם המחבלים, באופנים כאלו שאין להם הסבר שכלי על פי דרכי הלחימה, ואין זאת אלא יד ה' המצילה אותם בהשגחה פרטית מופלאה. מובן, אם כן, בפשטות עד כמה הנהגה זו מלמעלה תלויה בזכויות שלנו. אנחנו יהודים מאמינים שהכל תלוי בנו, ולכן צריך כל הזמן להוסיף בתפילות. אצלנו בבית הכנסת אומרים "אבינו מלכנו" בתפילות באופן קבוע מאז תחילת המלחמה. מוטלת עלינו אחריות כבדה על כל המתרחש כאן, ולכן אנחנו מוכרחים להתחזק בתורה ויראת שמים.

אנשים מבוהלים, הם חוששים שאין לדעת לאן כל המהלך הזה מוביל...

ברור שהדבר מוביל למקום אחד - אל הגאולה. מה שקורה כאן הוא ממש תהליך של גאולה. הרי בשנה שעברה אף אחד לא היה מאמין שעם ישראל יהרגו 40,000 משונאי ישראל במשך חודשים ספורים. אמנם אנחנו הורגים בשונאים ורוצים כבר לגמור את המלחמה ולחזור לנוח בשקט, אבל זה לא ייגמר כל כך מהר, זה חלק מהייעוד שלפני הגאולה.

גם מבחינה וגם מבפנים יש כל כך הרבה מניעות. אף אחד לא רוצה להרוג אחרים, כולנו רוצים חיים שקטים על מי מנוחות; אך הקב"ה הכניס אותנו למצב הזה בלי שנרצה, וברור שאלו רגעים גורליים. אסור לנו לשכוח לרגע: המחויבות שלנו בתקופה הזו ממש עצומה, ועלינו לעשות הכל לזרז את סיומה באמצעות לימוד פנימיות התורה ותורת החסידות ובהתחזקות בתורה ומצוות, בזכותן נראה בביאת הגאולה במהרה בימינו, בברכה. ■

אבא זצ"ל ביקש ממני כמה פעמים שאמסור בבית המדרש שלו שיעורים בספר התניא. כל 'כולל' שהוא לימד בו, הוא התנה את מסירת השיעורים בכך שילמדו בו גם פנימיות התורה, ולו מעט

ואין מציל. כמו שאריה טורף בהמות יער וכפיר עדרי צאן, כך עם ישראל יהרגו באומות העולם לפני ביאת המשיח.

הרבי זי"ע מבאר (אוצר לקוטי שיחות במדבר, בלק, ד) כי נבואה זו מתייחסת לתקופה שלפני הגאולה השלמה, כפי שמוכח מכך שמדובר על המלחמות שיתקיימו כנגד אומות העולם, ויתירה מזו: מדובר לא רק על רע מבחוץ - מאומות העולם, אלא גם על הרע מבפנים - בישראל גופא, כמו שנאמר "והכרתי את אשיריך גוי"; ורע זה יהיה בתוקף גדול כל כך, שיהיה צורך בסיוע מלמעלה כדי להיפטר ממנו, כדיוק הכתוב: "והכרתי", "ונתשתי".

לכן קוראים נבואה זו בהפטרות פרשת בלק, שם מדובר אודות זמן דומה, לפני הכניסה לארץ ישראל בפעם הראשונה. בני ישראל כבר היו אז "בערבות מואב מעבר לירדן ירחו", מוכנים להיכנס לארץ ישראל - בדוגמת הכניסה לארץ ישראל בגאולה העתידה; ובפרט על פי הידוע שאלמלא החטא, הייתה בכניסה הראשונה לארץ ישראל הגאולה השלימה.

כלומר, חלק מיעודי הגאולה הוא שעוד לפני הגאולה השלמה יהרגו היהודים את שונאיהם! וראה זה פלא: אם היית אומר למישהו לפני שנתיים שעם ישראל עתידים להרוג כל כך הרבה מחבלים, הוא לא היה מאמין לך כלל... ואילו כיום, הרי זו מציאות המתרחשת מול עינינו, ובכל יום מתעדכן מספר ההרוגים המגיע לכמות של אלפים רבים.

ללא ספק, זהו חלק מהייעוד שצריך להתקיים לפני ביאת המשיח, שישאל הורגים בשונאיהם. וכנראה זו רק ההתחלה...

רמז מעניין מופיע בספר 'אש קודש' להרה"ק מפיאסצנא הי"ד, בעל 'חובת התלמידים': לפני שנהרג על קידוש ה' הוא אמר, שבתהילים (פרק קמג) כתוב "ובחסדך תצמית איבי, והאבדת כל צרי נפשי" - לפני ביאת המשיח נדרש שהיהודים יהרגו את כל צוריהם, והיות ש"כזה וכזה תאכל החרב" כנאמר בנביא, מבקש דוד "ובחסדך תצמית איבי" - שכאשר אכה את האויבים שלי, זה יהיה בחסד וכמה שפחות יהודים ימותו...

האם לא הרגנו מספיק עד עתה?

יש מקום לומר שלא. ישנו חישוב, על פי כתבי האריז"ל, ששנת תשפ"ד קשורה למידת חסד, ולא מכבר התחלנו את שנת תשפ"ה השייכת למידת הגבורה (הוא מחלק את

מכבר, אבל לאבא כבר אז היה ברור שהכל הוא דמיון ושקר אחד גדול, כשהמחבלים הללו לא מתכוונים לשום שלום, ואלה שעשו זאת ידעו שהם גורמים אסון לעם ישראל.

אבא, בין כל המאמצים שלו, דיבר עם הגאון רבי חיים קרייזווירט זצ"ל מאנטוורפן. מרן זקני זצ"ל החשיב והעריך אותו, ואבא ביקש ממנו שינסה לשכנע את סבא זצ"ל שיתנגד להסכם אוסלו, אך הרב קרייזווירט אמר: "דע לך, אנחנו לא זכינו. אם היינו זוכים, המצב היה נשאר כמו לאחר מלחמת ששת הימים, שכל השטח היה בשליטה יהודית והערבים היו מפחדים מאתנו; אך כל מה שקורה כאן כעת הוא משום שלא זכינו. אילו זכינו, ארץ ישראל לא הייתה נלקחת מאיתנו. אני אלך, אדבר ואעשה כל מה שאוכל - אמר הרב קרייזווירט - אבל אני אומר מראש שלא זכינו, כי אילו היינו זוכים כל זה לא היה קורה".

אגב, מעניין: בהזדמנות מסוימת, במעמד השליחות-מצוה לצדקה, הרבי זי"ע שוחח עם יהודי שנמנה על הצד השמאלי של המפה הפוליטית. הלה שאל מדוע הרבי מתנגד לשלום ולהסכמים שהוצעו אז. הרבי לא התייחס כל כך לעצם השאלה, ובמקום זאת אמר לו: לא אני ולא אתה מחליטים, הקב"ה יעשה מה שהוא רוצה.

זו הרי חקירה גדולה בתורת החסידות, כמוה במאמרי הרבי הרש"ב, וגם בלקוטי שיחות חלק ה' (פרשת לך לך) יש אריכות בעניין: האם גם החטאים שאדם עושה, רחמנא ליצלן, הם ברצון ה' יתברך ובכוונה תחילה. המסקנה שם שעצם החטא אינו רצון ה' כמובן, אבל הירידה שנוצרת מהחטא היא רצון ה'. ממילא, מובן שמוטלת עלינו חובת ההשתדלות ועלינו לעשות כל שביכולתנו לשפר את המצב, אבל חשוב לזכור שבסופו של דבר השי"ת קובע, וגם המצב שקם מול עינינו, עם כל הקושי שבדבר, הוא בעצם רצון ה'.

מעניין לציין, שבפגישה בין החזון אי"ש לבבא סאלי שהזכרתי לעיל, החזון אי"ש אמר רעיון דומה לגבי המצב הרוחני של ארץ הקודש. הוא אמר לבבא סאלי: המצב הזה הוא רצון ה', אלא שאנחנו לא מבינים למה. כל הירידה הרוחנית הזו - אנחנו חייבים להילחם בה ולנסות למנוע אותה, אבל לאחר מעשה אין כאן טעות במצב העולם והבריאה, אלא זה רצון ה'. מדוע זה כך? נשגב מבינתנו, אבל צריך לזכור שזהו רצון ה'.

המלחמה בארץ הקודש - הכנה לגאולה

מה הרב יכול לומר על המצב בארץ כיום, בעת המלחמה? העם שרוי בחרדה, וגם בשעת הניצחונות עדיין יש נופלים הי"ד וכמו כן חטופים, ה' ירחם.

יש שני פרטים בהסתכלות שלנו על המצב: כשמתכלים בנביא, רואים נבואה ברורה ומוחשית הצופה את המתרחש כעת לפנינו:

הנביא מיכה מתנבא (ה, ז): "וְהָיָה שְׁאֵרֵית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים, כְּאֶרְצָהּ בְּיַמֵּי יַעֲר, כְּכַפְּרֵי בְּעַדֵּי צִאֵן, אֲשֶׁר אִם עָבַר וְרָמַס וְטָרַף

לקראת יריד החסידות
 במסגרת אירועי שבוע החסידות י"ט כסלו בנייני האומה, ירושלים

נפתולי אלקים | נפתולי

(פרשתנו ל, ח)

מנחם בן סרוק פירשו במחצרת למיד פתיל... ואני מפרשו לשון עקש ופתלתול... ואונקלוס תרגם לשון תפילה

מהי משמעותה הפנימית של התפילה? וכיצד הופכים אותה לחוויה רוחנית עמוקה שמלווה את האדם לכל אורך היום? • תורת החסידות מאירה את מצוות התפילה על פי דברי הזוהר המכנה אותה "סולם". חלקי התפילה הם כמו שליבות בסולם, שכל אחת ואחת מהן מרוממת את האדם לעולם עליון יותר

מתוך המבוא העשיר לספר החדש: לעלות בסולם התפילה - עשרה מאמרי חסידות, מכל אדמו"רי חב"ד, העוסקים בעבודת התפילה. המאמרים מלווים בביאור צמוד השווה לכל נפש, מאת הרב מנחם מענדל ברוד, המאפשר גם למי שאין להם רקע מוקדם בלימוד חסידות ובהכרת מושגיה להיכנס בשערי היכלה ולטפס בסולם העולה בית א"ל

שראו ונכון ליתן נפשינו ממש עליה, והיא חובה של תורה ממש". הגמרא (ברכות כח, ב) אומרת שמונה-עשרה הברכות שבתפילת העמידה הן כנגד שמונה-עשרה החוליות שבצמוד השדרה. רבנו הזקן מסביר, שכשם שצמוד השדרה מעניק יציבות לכל הגוף, כך התפילה נותנת קיום לכל עבודת התורה והמצוות שבמשך היום. ואכן, החסידות העמידה את עבודת התפילה כיסוד מרכזי. הדגש הוא על העבודה הרוחנית והנפשית בעת התפילה, כמאמר חז"ל (תענית ב, א) על הפסוק "ולעבדו בכל לבבכם" - "איזו היא עבודה שהיא בלב, הווי אומר זו תפילה". החסידות עודדה את התפילה באריכות, הדורשת שעות רבות של התבוננות - בהכנה לתפילה, בתפילה עצמה, ובעבודה הרוחנית שאחרי התפילה. חסידים אמיתיים היו בכחינת "מתפלל כל היום", כי בשל חשיבות התפילה היו חושבים כל היום איך לעמוד בדרגה רוחנית נאותה, כדי שהתפילה תהיה טובה.

לא בקשת צרכים בלבד

בפשטות, התפילה היא בקשת צרכי של אדם. מצוות עשה על האדם להתפלל אל ה' ולבקש ממנו את צרכיו (רמב"ם ריש הלכות תפילה). לכן נתקנו בתפילת 'שמונה-עשרה' כל הברכות המקיפות את כל צרכי האדם, הרוחניים והגשמיים, כי זה עניינה של המצווה. ואולם בעומק הדברים התפילה היא הרבה מעבר לבקשת צרכי

עבודתו הרוחנית של יהודי עומדת על שלוש רגליים: תורה, תפילה וקיום המצוות, כלשון המשנה "על שלושה דברים העולם עומד - על התורה, על העבודה ועל גמילות חסדים". תורה - לימוד התורה; עבודה - עבודת המקדש בהקרבת הקרבנות, ועשיו התפילות הן במקום הקרבנות; וגמילות חסדים - קיום המצוות.

בכל אחד ואחד משלושת העמודים האלה יש מעלה מיוחדת, ואכן, מצינו בש"ס שלפעמים מהללים את מעלת התורה, לעיתים את התפילה ולעיתים את קיום המצוות. הגמרא (שבת י, א) מספרת שרבי ראה את ר' המנונא מאריך בתפילה והגיב: "מניחין חיי עולם ועוסקים בחיי שעה!". היינו שהתורה נקראת "חיי עולם" ואילו התפילה מכונה "חיי שעה". לעומת זה מובא בגמרא (ברכות כא, א) מאמרו של רבי יוחנן "ולוואי שיתפלל אדם כל היום כולו", מאמר המדגיש את חשיבותה של התפילה. עוד נאמר בגמרא (שם לב, א): "חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת, ומתפללין שעה אחת, וחוזרין ושוהין שעה אחת. וכי מאחר ששוהין תשע שעות ביום בתפילה תורתן היאך משתמרת ומלאכתן היאך נעשית? אלא מתוך חסידים הם תורתם משתמרת ומלאכתן מתברכת". ובמקומות אחרים מדגישים ומרוממים את מעלת קיום המצוות המעשיות דווקא, ובעיקר צדקה וגמילות חסדים.

רבנו הזקן כותב (תניא, קו"א סי' ח) כי בימינו עיקר העבודה היא התפילה: "בעקבות משיחא, שאין תורתנו קבע מצוק העתים, ועיקר העבודה בעקבות משיחא היא התפילה, כמו שכתב הר"ח"ו [הרב חיים ויטאל] ז"ל בע"ח ופע"ח [בעץ חיים ופרי עץ חיים]. מכל שכן וקל וחומר

ג) שבתפילה, עניינה הרגש האלקות שבהעניין שלמד. שלוש אלה הם שליבות סולם" (לוח 'היום יום', כ' תמוז).

ההתבוננות הראשונה באה אחרי סיום שלב הלימוד. בשעת הלימוד עצמו האדם מרוכז בהבנת פירטי הדברים. ההתבוננות שאחרי הלימוד נועדה לאפשר לו לראות את העניין השלם, ולקלוט את עומק משמעותו.

ההתבוננות השנייה, זו שבאה קודם התפילה. מטרתה ליצור באדם חיבור רגשי לעניין שלמד והבין. הוא מתבונן ברעיון שלמד והבין, ומנסה להפנימו, לחוש אותו ולהרגיש את החיות שבו. התבוננות זו משמשת הכנה להתבוננות השלישית.

השלישית היא התבוננות בעת התפילה עצמה. כאן המטרה היא לעורר את הרגשות המתחייבים מהנושא שבו האדם מתבונן. אם הוא חושב על ביטול העולמות לקב"ה, ההתבוננות אמורה לעורר בו רגש של התבטלות. אם הוא עוסק בשפע האור האלוקי שהקב"ה מרעיף על העולם, ועל-ידו הוא מחיה את כל הברואים, ההתבוננות בזה אמורה לעורר רגש של אהבה אליו. וכמו כן בעניינים המביאים לידי יראה וכדומה.

תפילה כזאת מעלה את האדם בסולם המרוםם אותו מענייני החומר ומקרב אותו לקב"ה. ואז נדרשת עבודה מיוחדת לחבר את התפילה עם החיים הארציים. על כך אמרו חז"ל (יבמות קה, ב) "המתפלל צריך שייתן עיניו למטה וליבו למעלה", כדי שלא ייווצר נתק בין ההתעלות בתפילה לבין הירידה אחריה, לקראת ההתמודדות עם העולם הגשמי.

תפילת חול ותפילת שבת

תפילת השבת היא במדרגה אחרת מזו של ימות החול. בכלל, התפילה בשבת היא פנימיות השבת, כפי שכותב רבנו הזקן (תניא בסופו): "בכל המצוות יש פנימיות וחיצוניות, וחיצוניות מהשבת הוא שבייתה מעשיה גשמית... ופנימיות השבת היא הכוונה בתפילת השבת".

ההבדל המהותי שבין התפילה בימות החול לתפילת השבת דומה להבדל הכללי שבין ימות החול לשבת - בימות החול נדרשים לעמל ויגיעה, הן בענייני הפרנסה הן בענייני הכנת המזון, ואילו בשבת אין עמל ויגיעה אלא מנוחה ועונג. גם בעבודה הרוחנית כך - בימות החול התפילה היא 'שעת קרבא', עת המלחמה עם הנפש הבהמית, ואילו בתפילת השבת אין עוסקים במלחמה אלא בהתענגות על ה'.

רבנו הזקן מבאר שבימות החול היהודי מכונה 'יעקב', על שם ההתמודדות עם עשיו, הנפש הבהמית, ואילו בשבת הוא נקרא 'ישראל', כי "בשבת הוא בחינת 'בְּשָׁנוֹתָו אֶת טַעְמוֹ וַיִּגְרָשְׁהוּ וַיֵּלֶךְ" - הנפש הבהמית כאילו סולקה והאדם מתעלה למדרגת 'אתהפכא', שבה החושך נהפך לאור. בשבת מתחוללת עליית העולמות למדרגה שלמעלה מהצמצומים וההסתרים, וממילא מאיר גילוי אלוקי גם בנפשו של האדם, והוא

מכונה 'ישראל', אותיות 'שיר א-ל'. הפרעות היצר מתמעטות ומאירה בנפש האדם קדושה עליונה, ולכן התפילה אינה מתוך מאבק אלא בהתרפקות הנפש על הקב"ה, מתוך עונג על גדולתו.

גם מי שבמשך השבוע אינם מוצאים פנאי להתפלל באריכות ובמתינות נדרשים לעשות זאת בשבתות ובמועדים. כך כותב רבנו הזקן (תניא, אנה"ק סי' א): "בשבתות וימים טובים, שגם כל בעלי עסקים יש להם פנאי ושעת הכושר להאריך בתפילתם, בכוננת ליבם ונפשם לה' - ואדרבה, עליהם מוטל ביתר שאת ויתר עזו".

האדם. 'תפילה' מלשון 'נפתולי אלקים נפתלתי' (ויצא ל, ח), 'התופל כלי חרס' (כלים פ"ג מ"ה) - לשון התחברות והתדבקות. משמעותה הפנימית של התפילה היא ההתחברות וההתדבקות בקב"ה. בשעת התפילה האדם מתעלה, יוצא ממגבלותיו ומתרומם למעלה. התפילה גם נקראת בזוהר (ח"א רסו, ב) סולם: "סולם דא צלותא" [סולם זה תפילה], מכיוון שעל-ידיה האדם עולה, שלב אחר שלב, לדרגות רוחניות נעלות.

בעלייה בסולם התפילה, ההתחלה היא "מודה אני" - הודאה פשוטה, שעדיין אין בה השגה שכלית והתבוננות. לאחר מכן גם התפילה עצמה מתחילה בהודאה - "הודו לה' קראו בשמו". אבל זו הודאה במדרגה נעלית יותר, שבה האדם כבר יודע להבחין בין שם הוי"ה, שבו שייכת הודאה בלבד ("הודו להוי"ה"), לבין 'שמו', שאותו יש 'לקרוא' ולמשוך למטה ("קראו בשמו").

בשלב הבא, בפסוקי דזמרה, מתרחבת ההבנה וההשגה באור האלוקי המחיה את כל הברואים. תיאור הבריאה והאופן שבו הקב"ה מנהיג אותה, מעורר רגש של התפעלות. ההתבוננות בחלק זה בתפילה פועלת 'חקיקה כללית' בנפש הבהמית.

העלייה בסולם התפילה עוברת לשליבה הבאה - ברכות קריאת שמע, שבהן יש השגה בעבודת השרפים והאופנים, שהם השורש של הנפש הבהמית. ההתבוננות בביטול המלאכים וחיות הקודש אל הקב"ה יוצרת באדם 'חקיקה פנימית', שכן ביטולם של המלאכים פועל בנפש הבהמית ביטול עמוק.

מברכות קריאת שמע עולים לקריאת שמע עצמה, שבה ההשגה היא בשורשה של הנפש האלוקית - "שמע ישראל", שזו פנייה לנפש האלוקית. על ידי ההתבוננות בזה האדם מגיע לידי 'ביטול היש', ואחר כך בתפילת שמונה עשרה, הוא מגיע לידי 'ביטול במציאות'.

שעת קרבא

עוד נאמר בספר הזוהר (כן מובא בשם זוהר בלקוטי תורה, תצא לה, ג. וראה זהר ח"א רמ"ב, ח"ג רמ"א, א): "שעת צלותא - שעת קרבא" [=שעת התפילה היא שעת קרב]. באותה מידה שהתפילה היא שעת עלייה והתדבקות עם הקב"ה, כך היא גם שעה שבה האדם נלחם עם עצמו, עם חלקי הרע שבו, בשאיפה לסלק מקרבו את הדברים השליילים. והדברים תלויים זה בזה: כדי להתעלות למעלה צריך האדם להיות משוחרר מדברים הקושרים אותו למטה, ולכן חלק מעבודת העלייה שבתפילה הוא להיחלץ מכבלי הגשם והחומר.

ותפילה כראוי דורשת הכנה, כמאמר חז"ל (ברכות ל, ב) "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש". משמעותו של "כובד ראש" היא "הכנעה ושלמות" (רש"י), ותחושה זו משיגים על ידי ההתבוננות במה שאמרו חז"ל (ראה ברכות כח, ב) "ודע לפני מי אתה עומד, לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה".

לכן חסידים נוהגים ללמוד

חסידות קודם התפילה, שכן הלימוד על ענייני האלקות מרומם את האדם מענייני העולם ומקרב אותו לקב"ה. במובן מסוים, כל תורת החסידות הרחבה והעמוקה לא נועדה אלא לשמש חומר לתפילה - "כי כל הלימוד והידיעה הקודמת היא כהכנה אל העיקר, והוא שיתבונן בהם בתפילה", כלשון הרבי הרש"ב (קונטרס התפילה, עמ' 12).

התבוננות זו נחלקת לשלושה סוגים, כפי שמבאר כ"ק אדמו"ר הרי"צ: "א) התבוננות לימודית, אחר שמבין הענין על בוריו, הוא מתבונן בעומק הענין ההוא, עד שהשכלי מאיר אצלו. ב) שקודם התפילה, עניינה הרגשיות הענין שלמד ולא הרגש השכלי כמו בהתבוננות לימודית.

מארבע כנפורת הארץ סיפורים של אור מבתי חב"ד ברחבי העולם

בזכות התפילין

דובאי, איחוד האמירויות

יצחק הורוויץ

הרב צבי קוגן הי"ד

באחד הימים, לקראת בר המצווה, בעוד הבן לומד להניח תפילין הוא פנה אל אלברט ושאל: "אבא, איך ייתכן שלי יש תפילין ולך אין תפילין? הלא הרב לימד אותי שזו מצוה מאוד חשובה!"
"נבוכתי", סיפר לי אלברט, "מאז בר המצווה

את ליבו במסעדה הכשרה. הוא שיתף אותי בסיפורו האישי והמרתק הנקשר לפעילות בית חב"ד, והרי הוא לפניכם:

אלברט גדל בבית מסורתי במרסיי שבצרפת, אבל אט אט התרחק מדרך התורה והמצוות. "רק מדי פעם הייתי מגיע לבית הכנסת", סיפר, "בעיקר ביום כיפור", אבל לא הרבה מעבר לכך. אביו היה איש עסקים שייבא מכונות תעשייתיות ומוצרי מיזוג אוויר לתעשייה הצרפתית, ואלברט היה מעורב בעסק המשפחתי. לימים עלה אלברט ארצה מפאת האנטישמיות המקומית ובעיקר בשל רצונה של רעייתו, לה הייתה משפחה בישראל, והם השתקעו בעיר נתניה. כמו בצרפת, אלברט ניסה לעסוק גם בארץ בייבוא ושיווק מכונות תעשייתיות, "אבל העסק", הוא אומר, "לא ממש הצליח, עד כדי כך שכבר שקלתי לשוב להתגורר בצרפת לצורך עסקיי".

לאלברט שני ילדים, בת ובן, שביניהם פער גיל גדול. סוף-סוף התקרבו מועד היכנסו של הבן לעול המצוות, ואלברט שהתרגש מאוד מהיום הגדול של בנו ליווה אותו בכל דרכו בהכנות לשמחה, כשכמובן השיא היה בעת הנחת התפילין הראשונה בבית הכנסת והעלייה לתורה. קודם לכן, הרב שהכין את בנו לאירוע ציין בפני אלברט כי כמובן יש לרכוש לילד תפילין וללמד אותו להניח אותן, וכך נעשה.

ית חב"ד בנסיכות המוסלמית דובאי שבאיחוד האמירויות עלה לצערנו לכותרות במהלך השבועיים האחרונים, עקב רציחתו של השליח הרב צבי קוגן הי"ד על ידי מחבלים שפלים.

מזה כעשור, עוד לפני כניון היחסים הדיפלומטיים של איחוד האמירויות עם ישראל, בית חב"ד דובאי בראשות השליח והרב לאיחוד האמירויות, הרה"ח ר' לוי דוכמן הי"ו, מהווה כתובת לכל יהודי המתגורר במקום או מבקר בו, כשיד ימינו בשנים האחרונות היה הרב קוגן.

הרב דוכמן, המשמש כרב בית הכנסת המקומי, חולל מהפכה יהודית באמירות. הוא הקים מקווה טהרה, מערכת כשרות הכוללת שחיטה, מסעדות ושירותי קייטרינג העומדים תחת פיקוחו, חינוך יהודי ועוד, ואפילו שירותי חברה קדישא.

המאפייני הכולט של דובאי היהודית היא העובדה שמרבית בני הקהילה המקומית הם אנשי עסקים זרים שהשתקעו בה לרגל עסקיהם. גם המבקרים נמנים ברובם על הקהילה העסקית, כשאליהם נלווים אלפי תיירים הפוקדים את אתרי התיירות באזור מדי שנה.

הרב קוגן הי"ד היה מסור ונתון בכל לבו עבור בני הקהילה והמבקרים כאחד. כבעל לב רחב כאולם, כמו שהיה גם בעל יוזמה ויצירה, סייע לכל פונה בכל עניין לו נזקק. גם כאשר קיבל אינספור בקשות לעזרה, בכל שעה משעות היממה, הוא תמיד היה שם למען הזולת. אחד מחבריו הגדיר אותו: "הוא היה שליח כפשוטו, מאז ומתמיד, בכל מקום. גם בהיותו בבית הוריו, גם בעת הלימודים בשיבה, וגם בזמן שליחותו בדובאי - תמיד הרגיש חובה לדאוג לכל יהודי באשר הוא, עד הפרטים הקטנים ביותר".

"אבא, איך ייתכן שאין לך תפילין?"

כותב השורות ביקר מספר פעמים בדובאי והתארח בבית חב"ד עוד לפני המלחמה. באחת הפעמים פגשתי במקום איש עסקים ישראלי-צרפתי, נכנה אותו אלברט (שם בדוי), שסיפר לי כי הוא מתגורר תקופות ממושכות בדובאי לרגל עסקיו, ותמיד מקפיד להיות קרוב לבית חב"ד כדי להשתתף בתפילות הקבועות ולסעוד

שלי כמעט לא הנחתי תפילין, מה אענה לו? בהחלטה של רגע הצהרתי בפניו שגם אני אקנה תפילין לעצמי ואניח אותן יחד עמו. כך אכן עשייתי, רכשתי גם לעצמי זוג תפילין, הנחנו תפילין ביחד ביום בר המצווה ומאוד התרגשתי מכן, וכמו כן הבטחתי לבני שאניח אותן בכל יום חול".

פגישה אקראית בבית המלון

כעבור כמה חודשים נדרש אלברט לטוס לרגל עסקיו למזרח הרחוק, כשבדרך הייתה צפויה לו תחנת מעבר בדובאי. בתוכניתו היה להניח תפילין ולהתפלל במטוס בדרך לדובאי, אלא שבמטוס גילה לחדרתו כי הוא שכח את התפילין שלו בבית. אבוי! מה יהיה? חשב לעצמו, טיסת ההמשך למזרח הרחוק אורכת שעות רבות, ואין כל סיכוי שיוכל להספיק להגיע ליעדו בטרם יחשיך היום.

אלברט קם ממקומו, כשהוא תר נואשות בעיניו בין שורות המטוס אחר אדם שאולי יש ברשותו תפילין, אבל העלה חרס בידו. "דאגתי מאוד", סיפר, "ידעתי שגם כשאגיע למזרח הרחוק כלל לא בטוח שאמצא מיד תפילין, והלא רק לפני כמה חודשים החלטתי שאני מניח תפילין כל יום ועמדתי במשימה בהתמדה, ודווקא עכשיו אכשל בה?"

בליבו גמלה החלטה. "אין מה לעשות, הבטחה זו הבטחה. גמתי אומר לוותר על טיסת ההמשך למזרח הרחוק, למרות ההפסד הכספי הגדול שהיה כרוך בכך, וכשהמטוס נחת לתחנתו בדובאי יצאתי משדה התעופה ובירתי היכן נמצא בית חב"ד הקרוב. ידעתי שאם יש חב"ד - יהיה מי שיעזור לי". אלברט הצליח לברר את הכתובת והגיע לבית חב"ד, פגש את הרב וסיפר לו על הצרה שפקדה אותו. בתגובה, אורו עיניו של הרב והוא השאיל לו בשמחה זוג תפילין מהודרות להמשך מסעו.

"בינתיים, כמובין", סיפר אלברט, "הפסדתי את טיסת ההמשך למזרח הרחוק, כשחברת הנסיעות גם לא הייתה מוכנה לפצות אותי, ואי-

אלברט, "הגעתי לבית חב"ד כדי להחזיר את התפילין, סיפרתי את הסיפור לרב והוא אמר לי: אלברט, זכית כמו עניך לראות כי מקיום מצוה אף פעם לא מפסידים. חשבת שאתה מפסיד טיסה שערכה כמה אלפי דולרים, ובסופו של דבר הקב"ה החזיר לך בכפל כפליים".

האירוע שינה את חייו של אלברט. עקב עסקיו המקומיים הוא עבר להתגורר בדובאי למשך תקופות ארוכות, כשהוא ומשפחתו עושים צעדים ניכרים בדרךם ליהדות. כיום הוא שומר מצוות קלה כבחמורה ופוקד בקביעות את בית חב"ד, כשאת בנו, מיודענו בר המצווה, שלח ללמוד בחינוך תורני. "מי שהכי מרוצה מכל הסיפור", הוא מסיים בחיוך, "זהו בני הזוכה בחיי תורה המעשירים את נשמתו". ואולי זהו הרווח האמיתי בכל הסיפור הזה, בו הקב"ה יושב וקושר קצוות תכל לבחתי ידח ממנו נידח.

לכך רכשתי כרטיס טיסה חדש ויקר במחיר של הרגע האחרון. סידרתי מחדש את הלו"ז המתוכנן שלי, כשאת הזמן שנותר עד שעת הטיסה העברתי בבית מלון סמוך".

בעודו ממתין לטיסה, נתקל אלברט בבית המלון באיש עסקים מוסלמי שהחל לשוחח עמו. התברר כי הלה התגורר גם הוא במשך תקופה מסוימת בצרפת, והשניים קשרו שיחה זה עם זה בצרפתית. לאלברט נודע כי איש העסקים הגו בעל קשרים הדוקים באיחוד האמירויות ובמדינות המפרץ בכלל, ולמרבה הפלא הוא עוסק בתחומי המקצועי בעסקי מיזוג אוויר - עיסוקו של אלברט. בריבמקום השניים החליטו לערוך שיתופי פעולה עסקיים שנשארו פרי, ולימים כתוצאה מהפגישה המקרית-כביכול עסקיו של אלברט פרחו וההצלחה האירה לו פנים.

"כשחזרתי מהנסיעה למזרח הרחוק", הוסיף

חדש בהוצאת 'מעיינותיך'

להתוועד עם הרב ג'ייקובסון

כרך חדש בסדרת ה'תוועדות' מבית מעיינותיך

חלק שני של התוועדות סוחפות עם המרצה המפורסם הרה"ח יוסף יצחק ג'ייקובסון שליטי"א, העוסק במשמעותם של מועדי ישראל על פי השקפת החסידות

ספר 'אור החיים' מרכז הספר והדפוס הגדול בעולם
sifreiorhachaim.co.il

פארת משה נר אברהם יצחק
רי"ד החסידות

SECREARY OF RABBI OF LUBAVITZ

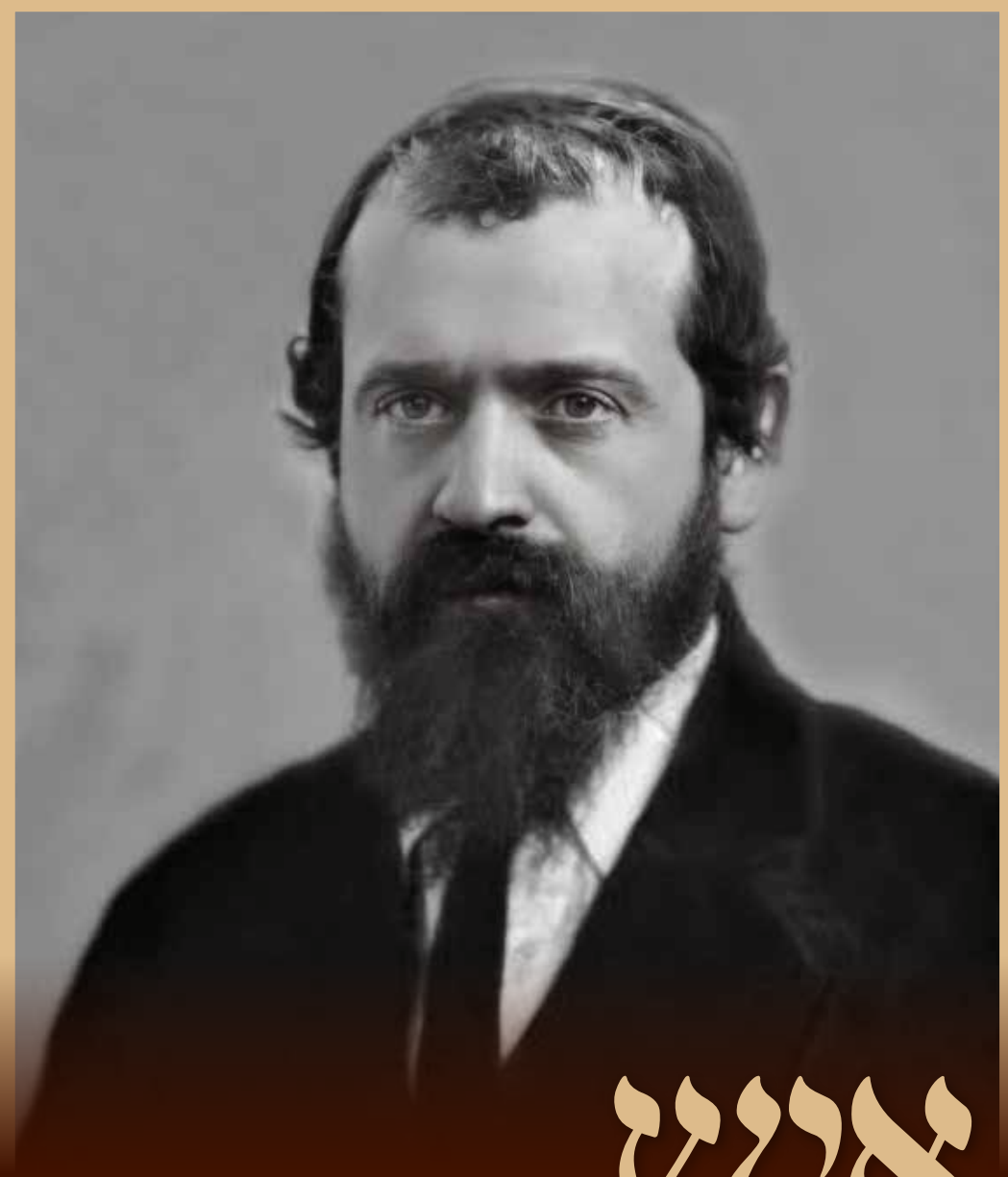
RABBI H. FEIGIN.

הרב יחזקאל פייגין.

ADRESS: RABBI I. S. CHMELNICKI O. H. H. PRUSA 6 (POLAND).

משפיעים לדורות

בעקבות גדולי משפיעי חב"ד

איש האשכולות

אביר הדעת והלב: מגדולי ה'משכילים' המעמיקים בתורת החסידות ומשפיע בישיבות 'תומכי תמימים' ברוסיה הסובייטית • עבד נאמן: בו בחר אדמו"ר הרי"צ מליובאוויטש זי"ע לכהן משך שנים כמוזכירו האישי בעת מגוריו בלטביה ובפולין • קדוש יאמר לו: כמעשה הקדושים אשר בארץ עלה על המוקד בימי השואה האיומה, בעת ריקוד שמחה של מצווה וספר תורה עמו • יריעה קצרה מחייו העשירים של הגאון החסיד רבי יחזקאל פייגיץ הי"ד, לקראת יום עקדתו, י' כסלו

הרב מנחם מיישולובין

יש שהכל בו היה הגאון החסיד רבי יחזקאל פייגיץ, שכונה בחיבה בפי חבריו "חאטשע". אישיותו הייתה כעץ הדעת הממוזג בתוכו כמה ענפים, שכל אחד מהם לחוד היה די בו כדי להפוך אדם ליוצא מגדר הרגיל, ובשעה שחוכרים כולם יחד בדמותו של אדם אחד הרי זו תופעה נדירה שאי אפשר שלא להתעכב עליה ולהתבסס ממנה.

הוא היה הגאון הגדול בתורת הנגלה ובמיוחד בתורת החסידות שכל שביליה נהירים לו, ידע לרדת לעומקה ובמקביל לרלות מעומק מעיין רעיונותיה ולהגישם בשפה בהירה ונהירה לכל נפש.

הוא היה איש האמת, עובד ה' בלי משוא פנים, שבתפקידו כמשפיע בישיבות 'תומכי תמימים' העמיד תלמידים רבים ודמותו ממשכה להקרין כאות ומופת לאלפים בדורות אחריו.

הוא היה החסיד המתחסד עם קונו, שביטל עצמו מכל וכל והתמסר עד כלות בדבקות ברבותיו, אדמו"ר הרשב"ב מליובאוויטש זי"ע ואחריו בנו וממלא ומקומו אדמו"ר הרי"צ זי"ע.

הוא הגבר שראה בעני עמו, בשנות הצער והמצוק תחת המגף הסובייטי הדורסני. וכשנקרא אל הדגל - פינה עצמו מכל שאיפותיו הרוחניות והתמסר לעבודת הקודש בהקמת מקוואות טהרה, 'חדרים' ללימוד תורה ולניהול רשת הישיבות המחתרתיות ברחבי רוסיה.

הוא איש ההגות והרעיון, בעל הנפש והמחשבה, וכותב פורה שהשאיר אחריו יכול אדיר של מעל אלף מכתבים עשירי הרעיון, בהם נפרשת לפנינו דמותו הפנימית המאירה, אמונתו הטהורה ויראת השמים שלו, כמו גם התביעות העצומות שדרש מעצמו בעבודת ה'.

מעלתן של גנות חברון

ר' חאטשע נולד בשנת תרנ"ה לערך בעיר לוקימא ברוסיה, לאביו רבי שמואל שהיה חסיד מסור של הרבי הרשב"ב. בתקופת הגיעו למצוות הביאו אביו לישיבת תומכי תמימים בחצר הרבי. בהגיעם לליובאוויטש, נכנס ר' שמואל אל הרבי ל'יחידות' והביע בפניו את רצונו שבנו ילמד גם אומנות, לאור דברי הגמרא בקידושין שחייב אדם ללמד את בנו אומנות. שחק הרבי ושאל את ר' שמואל "ומה עם דברי חז"ל: פת במלח תאכל...?"

רוח החיים שנשבה בישיבה אחזה את הנער בכל עצמותיו, והוא דבק בה עד תום. באותה תקופה התגלו בו כישרונות נדירים ומיוחדים, מהם שבאו לו בתולדה ומהם שרכש במאמץ ויגיעה, ואת כולם רתם לעבודת ה' בדרכה של ליובאוויטש. כעבור שנים ספורות נשלח לארץ הקודש יחד עם קבוצת בחורים מפארי פירותיה של הישיבה, כדי לייסד בחברון את ישיבת 'תורת אמת'.

ר' חאטשע אהב להתבונן במחשבת החסידות בהיותו לבדו, בלי הסחות דעת. מלפנים בליובאוויטש, היה נזקק לתירוצים שונים בפני המשגיח כדי שיוכל לפרוש לחדרו ולעיין בדברי אלוקים חיים, אך בחברון מצא לו מקום יצירתי יותר להתבודד בו. בשונה מהגגות המיוחדים באירופה, היו הגגות בחברון שטוחים ובלי רעפים. ר' חאטשע היה שוהה בגג, מבודד משאון והפרעות בני אדם, ומעמיק

בדעתו בסודות פנימיות התורה. אירע פעם ששכב כך תשע שעות בהתבוננות מאומצת.

באותם ימים נהגו החסידים מנהג 'ביטול', בעצמם ולא היו מרכיבים להעלות על הכתב את חידושי תורתם, אף שנמצאו בהם עניקים בידיעת כל חלקי התורה. אך זכינו לטעום מייך תורתו של ר' חאטשע בנגלה ובחסידות, הודות לקובץ 'התמים' שהחל לצאת לאור לימים בוורשה בהנחיית אדמו"ר הרי"צ, והכיל בין היתר מדור לעיון ופולמוס בכבשונה של תורת החסידות וכן בחידושי סוגיות בש"ס ופסקי הלכה. ר' חאטשע היה עורך מדור החסידות ונמנה על הכותבים המרכזיים בו. הגיליונות הללו שהשתמרו בידנו (ובשל אוצרם הרב הודפסו מאז כבר כמה פעמים) הם עדות חיה לרוחב בינתו בתורת החסידות, עומק תפיסתו ברעיונותיהם המורכבים והמופשטים של כתבי חב"ד, ויכולת ההבעה שלו בנושאים אלו בבהירות וברהיטות השווה לכל נפש. בגיליונות אלו באה גם לידי ביטוי גדולתו התורנית במקצוע הנגלה, בפלפול שכתב כדי ליישב את כוונת רבינו הזקן בשולחנו.

שלוש בכיות

כשהגיע לפרק האיש מקדש נשא לאשה את בתו של החסיד ר' יהודה ליב צייטלין, ועסק בתחילה במסחר. היה זה חודשים ספורים לאחר הסתלקותו לשמי רום של הרבי הרשב"ב, בב' ניסן תר"פ, ובנו הרבי הרי"צ הציע לר' חאטשע לעזוב את עסקי המסחר ולכהן כמשפיע בישיבה. ר' חאטשע חש שאינו ראוי לאצטלה רוחנית זו, וניסה להתחמק מאחריות כה כבדה. משהבחין בכך הרבי, הגיב: "ובכן, הישאר כאן לחגים, לחודש תשרי הבא עלינו לטובה, ואחר כך נראה".

לימים הנוראים נקבצו ובאו המוני חסידים לרוסטוב, בה התגורר הרבי, למרות הסכנה שהייתה בדרכים באותם ימי זעם של ראשית המהפכה. כולם רצו לשהות במחיצתו של הרבי החדש ולהבחין בהנהגות קודשו. "המשפיע שלי, ר' חאטשע, היה אביר לב", העיד תלמידו המשפיע הנודע רבי מענדל פוטרפס, "כמעט מעולם לא הזיל דמעה מעיניו, ובכל זאת אנו יודעים על שלוש פעמים בהן פרץ בבכי תמרורים. הפעם הראשונה הייתה בעת הסתלקות הרבי הרשב"ב. הפעם השנייה הייתה בשעת מנחה של יום הכיפורים תרפ"א. הרבי עלה למפטיר יונה כנהוג, ור' חאטשע נדחק ועמד ממש מול פניו הקדושות. הרבי קרא את ההפטרה בניגון הרגיל, אך ר' חאטשע חש לפתע כי הרבי מדבר אליו. כל מילה ומילה מההפטרה מכוונת אליו ופולחת את כליותיו וליבו.

"הרבי קורא כיצד יונה הנביא מקבל תפקיד ממרומים, חושש לקבל את האחריות ובורח תרשישה. הקב"ה מביא סערה על הים ויונה יודע כי "בשלי הסער הגדול הזה" יונה לא מחפש אשמים אחרים, הוא יודע כי הכל בגללו ופונה לאנשי הספינה ואומר להם "שאוני והטילוני אל הים". הרבי ממשיך וקורא ור' חאטשע חש כי המילים ננעצות בו כמדקרות חרב ומעיו מתהפכים בקרבו. כשהוציא הרבי מפיו את המילים "כי מלפני ה' הוא בורח", שוב לא יכול ר' חאטשע עוד להתאפק ופרץ בבכי כשכל גופו מרתת".

באותו רגע קיבל על עצמו להיות משפיע בישיבה, ובמשך כשש

התלמידים שבו למקומותיהם וההתוועדות המשיכה. אלא שאז תמה ר' חאטשע באוזני התלמידים: מדוע כאשר עלה חשש שייתפסו ונשקפה להם סכנה חדלו הכל מביימתם, אדרבה – הלא בשל הסכנה הכבדה לכאורה היה צריך הבכי להתגבר?

ר' חאטשע תירץ לפי דרכו: כל עוד עסקו בהתוועדות בעניינים רוחניים, השומעים אמנם לא היו אדישים לדברים ואף התרגשו ובכו כיון שהיה להם אכפת ממצבם, אך מסתבר שהדברים לא נגעו להם די ולכן לא חיפשו מיידית כיצד לתקן ולפתור את הבעיה. אולם כאשר נשקפת לאדם סכנה גשמית מוחשית, הוא לא מסתפק בכינות אלא תכף מטכס עצה כיצד להינצל מהסכנה – וכך יש לנהוג בעבודת ה'!

מעבר למסר העולה מהסיפור, מבין השיטין מזדקרת שוב דמותו של ר' חאטשע כברדעת 'פנימי'. לדידו, כל תנועה של 'חיצוניות' ולו הדקה ביותר, מושללת בתכלית. בחושי המחודדים הרגיש שגם הבכי, שאמנם נבע מאכפתיות לעניין, אינו נובע לגמרי ממקום פנימי, ואילו היה כך – תמורתו היו חושבים השומעים מה ניתן לעשות ולתקן ומיישמים זאת.

כישרונות ברוכים ויגיעה רבה

כישרונותיו וחושיו העדינים סייעו לו ר' חאטשע בהבנת תורת החסידות, אך לא השקיטו את הבערה הפנימית שבו אלא דווקא ליבו את צימאנו ועוררו אותו להתייגע יותר בכדי לתפוס את פנימיות הדברים. המשפיע רבי יואל כהן סיפר את אשר שמע, כי בעודו תלמיד בישיבה אירע פעם שר' חאטשע היה עסוק בנושא מסוים בחסידות, וסדרי הישיבה שכללו גם הפסקות וסדרי נגלה הקשו עליו לעסוק בסוגיא ברצף ולהגיע לכדי בהירות. בלית ברירה, הודיע הבחור הצעיר למשגיח כי הוא זקוק למנוחה, וכך התאפשר לו לשכב במיטה במשך כמה ימים ולהתייגע בהתבוננות רצופה עד שהרגיש שהעניין בהיר לו, אז חזר לאיתנו...

פעם שאל ר' חאטשע את בנו שמואל ליב וחברו שמואל צבי פוקס מה הם לומדים בחסידות, והם אמרו לו שהם לומדים את המאמרים הידועים כ'המשך' חג השבועות תרס"ה, וכבר סיימו את המאמר הראשון. "סיימתם את המאמר?" תמה ר' חאטשע, "חזרתי במחשבה על המאמרים של תרס"ה שלושים פעמים ועוד לא סיימתי, ואתם כבר סיימתם את המאמר הראשון?"...

"זה היה לימוד מסוג אחר", הטעים ר' יואל, "לימוד שחש באיין-סוף שבדברים, בו הלומד מתייגע עד הקצה כדי להבין ולהכיר במה שמעל להבנה וההשגה האנושית, ולכך חניך

**הרבי ממשך וקורא ור'
חאטשע חש כי המילים
נועצות בו כמדקרות חרב ומעיו
מתהפכים בקרבו. כשהוציא
הרבי מפיו את המילים "כי
מלפני ה' הוא בורח", שוב לא
יכול ר' חאטשע עוד להתאפק
ופרץ בבכי כשכל גופו מרתת**

ר' חאטשע."

בעת ששימש כמשפיע בישיבה ברוסטוב, קרא פעם לתלמידו משה דובינסקי ושאל אותו: מה למדת בחסידות בתקופה האחרונה? התלמיד החל למנות את המאמרים שלמד באותו זמן, אולם ר' חאטשע לא קיבל את התשובה והשיב לו: "לא שאלתי אותך איזה מאמרים אתה לומד, שאלתי מה אתה לומד מכך. תורת החסידות כולה מלמדת ענין אחד – איך עוד מלבדו, והמאמרים הרבים הם הסברים שונים לנקודה הזו. עלינו ללמוד ולהתייגע עד שנבין את העניין עצמו כפי האפשרי."

ר' חאטשע לא רק הצטיין בתפיסה עדינה ובהבנה עמוקה עד קצה גבול היכולת האנושית, אלא גם ידע בעומק דעתו להבחין שמעבר לגבול ההשגה ישנה אמת אין סופית, בה הכיר ואליה התבטל בכל מאודו. בהזדמנות מסוימת סיפר על מעין 'מבחן' שערך לו הרבי הריי"צ בטרם נכנס לעבודת הקודש בישיבת תומכי תמימים. במבחן הבלתי רשמי, הוזמן ר' חאטשע להתלוות לרבי הריי"צ לטיול. בעת הטיול דיבר הרבי עם ר' חאטשע דברים עמוקים מכדי שיוכל להבין, אולם ר' חאטשע התענג מהשיחה והתבטא לאחר מכן שאכן לא הבין דבר ממה שהרבי דיבר "אבל היה תענוג לשמוע".

"לא את רוחב ועומק ידיעותיו של ר' חאטשע ביקש הרבי לבדוק", שח ר' יואל, "אלא את היכולת של ר' חאטשע להכיר בכך שיש משהו נעלה ממנו, לשמוע ולהרגיש את ההפלאה של אור דבריו של הרבי

שנים עסק בכך בישיבות 'תומכי תמימים' בערי רוסיה. בעקבות רדיפות הדת באותם ימים, פעלה הישיבה במחתרת ובתנאים קשים ונאלצה להעתיק את מושבה מדי פעם כדי להינצל מעינא בישא, כשר' חאטשע נודד עם הישיבה להומיל, פולטובה, חרקוב, רוסטוב ונעול.

לצד עבודתו בחינוך ועיצוב רוחם של תלמידי הישיבה, בהם חקק ר' חאטשע את לימוד החסידות ויישום דרישותיה בצורה יוצאת דופן, כפי שיתואר, נמנה ר' חאטשע גם בין צוות ה'חוזרים' של הרבי הריי"צ (רבותינו אדמו"רי חב"ד היו נושאים את מאמרי החסידות שלהם לרוב בשבת קודש, במשך כשעה או שתיים רצופות, וה'חוזרים' היו חסידים בעלי כישרון שעסקו בחזרת המאמרים לאחר אמירתם, בשימורם ובתיעודם לדורות).

בין חיצוניות לפנימיות

כאמור, ר' חאטשע היה בין גדולי ה'משכילים' בחסידות והתייגע עמוקות להתבונן ברעיונותיה של פנימיות התורה. עם זאת לא הייתה זו מין השתלמות פילוסופית חלילה; ההתבוננות הייתה עבורו מבוא לעבודת הלב, ואת אותה גישה הביע גם בשעה שהדריך את תלמידיו.

בזמן המהפכה הסובייטית היה בפולטובה סנדלר יהודי שדוחק השעה הכריע אותו וגרם לו לפתוח את הסנדלרייה גם בשבת. הדבר היווה פריצת גדר של ממש, שכן כל תושבי העיר היהודים היו שומרי שבת. מאידך גיסא, לא היה מה לעשות בנידון, והייתה סכנה אף לדבר על ליבו, שכן 'תעמולה' להשתמטות מעבודה, ובפרט למטרה דתית, נחשבה מרידה של ממש בשלטונות והעונש עליה היה כבד מנשוא.

באותה תקופה שימש ר' חאטשע כמשפיע בישיבה בפולטובה, ובהזדמנות מסוימת כאשר ישב והתוועד עם התלמידים סיפר שמדי שבת בבוקר, בדרכו למקווה, הוא עובר ליד חנות הפתוחה וחש דקירה בלבו. לשמע דבריו, היו התלמידים בטוחים שחילול השבת של אותו סנדלר לא נותן לר' חאטשע מנוח, אך ההפתעה של אמר ר' חאטשע שמעשהו על הסנדלר גרם לו לחשיבה מחודשת על מידת שמירת השבת שלו עצמו...

"אם אותו יהודי", הסביר ר' חאטשע, "שלא למד את הלכות שבת כראוי ובוודאי אינו מכיר במשמעותה הפנימית של השבת לאור תורת החסידות, מוגדר לפי ההלכה כ'מחלל שבת' כאשר הוא נכנע לדוחק השעה – מה נאמר אנו, שיש לנו הכרה מסוימת בערך וקדושת השבת, כאשר עוברים עלינו במהלכה רגועים אחזים, חמש עשרה או עשרים דקות, לבטלה ולא מנצלים לעבודת ה'? מיר זיינען די אמת'ע מחללי שבת!" [=אנו 'מחללי שבת' האמיתיים], סיים ר' חאטשע בקול נסער עד עמקי נשמתו.

זהו שיעור בעבודת ה' של חסיד התובע מעצמו ללא הנחות, כזה שיותר מחמש עשרה או עשרים דקות של בטלה אפילו אינו מסוגל לדמיין. אך מעבר לכך, זהו שיעור מאלף כיצד ראה ר' חאטשע את הדברים ברובד פנימי ועמוק. הוא לא ניסה לחשוב שהוא שפל ביחס לאותו סנדלר, ולבטח לא ביקש להתרגש ולהוריד דמעות מאולצות. הוא הביט לעומק הדברים, ואכן הרגיש שלפי דרגתו – שמירת השבת שלו לקויה יותר משל אותו סנדלר שחילל שבת בפרהסייה.

סיפור נוסף ממחיש את אופן הסתכלותו המרוממת של ר' חאטשע: בהזדמנות מסוימת הוא התוועד עם התלמידים התוועדות פנימית ומעוררת, ונגע בנושאים שדרשו חיווק. דבריו נגעו לליבם וחלק מהנוכחים החלו לבכות. לפתע הגיעה ידיעה שסוכני הבולשת נמצאים בסביבה, והם עלולים ללכוד את המשתתפים ולהאשימם בהתכנסות בלתי חוקית. מיד התעשתו כולם מהבכיות והחלו להתארגן לבריחה בצורה שקולה ומחושבת, כזו שלא תעורר חשד.

בסופו של דבר, התברר שהחשש היה לשווא ולא נשקפת כל סכנה.

על אף שאינם נתפסים בשכל. כאשר ראה הרבי שהשיחה מעניקה לר' חאטשע תענוג, הוברר כי הוא אכן ראוי לעבודת הקודש".

אם להשתמש בביטוי שטבע ר' חאטשע עצמו בעת שלימד את ההקדמה ל"שער היחוד והאמונה" שבספר התניא וביאר את לשון אדמו"ר הזקן "האמונה הנאמנה והטהורה ביוצר בראשית" - "אז סאיז נישט פארשמוציקט מיט שכל אנושי" [=שלא 'התלכלכה' בשכל אנושי], הרי למדים אנו כי לצד כישורנותו המעולים האירה בר' חאטשע אמונה טהורה באמת הבלתי-מוגבלת בשכל.

בראש המערכה להפצת היהדות

שנת תרפ"ז הייתה אחת השנים הנוראות ברדיפת הדת ברוסיה. באותה שנה נאסרו כמה מגדולי החסידים ונרצחו במרתפי הכולשת, הנ.ק.וו.ד., ובהמשך אותה שנה נאסר גם הרבי הריי"צ עצמו - מאסר ממנו ניצל בחסדי ה'.

בעקבות מאסרו של החסיד רבי אלחנן דב (חוניע) מרוזוב הי"ד, שניהל עד אז את רשת הישיבות המחתריות, ביקש הרבי מר' חאטשע למלא את מקומו והעמידו בראש מערכת הפצת היהדות בברית המועצות, כלשונו הקדושה "שר הממונה על ענייני תורה תמימה... אשר בו בחרתי לקחתו עמי לעשות העבודה הפנימית".

מיני אז עסק ר' חאטשע בעבודתו במסירות נפש רבה ולמענה הקריב את תמצית חלבו ודמו. ניהולה של רשת ישיבות תומכי תמימים באותה עת נדמה היה לבלתי אפשרי, והקשיים עימם התמודדו סניפי הישיבה שנדרו בכל עת היו עצומים. ר' חאטשע היה קר מזג ושכלי בכל מהותו, לא יצא אף פעם מגדרו ותגובותיו היו מאופקות ומחושבות. אולם פעם אחת כבר לא היה יכול לשלוט ברגשותיו, וכפי שהעיד תלמידו ר' מענדל פוטרפס, כאמור, זו אחת משלוש הפעמים הבודדות בימי חייו עליהן נודע שמעיין דמעותיו נפתח.

היה זה בעת שהורה לו הרבי לעסוק בנושא מסוים שדרש את טיפולו, ור' חאטשע לא התאפק והתאונן בפניו שהעיסוק הרב בענייני הכלל טורד אותו מאד וגזול ממנו את כל זמנו, עד שהוא לא מוצא רגע פנוי ללמוד חסידות ולהתפלל כראוי. הוא ביקש מהרבי רשות להקדיש מדי יום חצי שעה ללימוד החסידות, כי אלמלא כן "חיי אינם חיים".

הרבי האזין לטענותיו ברוב קשב ולבסוף נענה: "במקום פלוני עדיין אין ישיבה, במקום פלוני צריכים להקים 'חדר', ובמקום שלישי צריכים לבנות מקווה", וכך המשיך ומנה את המשימות העומדות על הפרק...

ר' חאטשע הפנים היטב את התשובה, הוא הבין כי המלאכה הכבדה מוטלת על שכמו ולא תהיה לו כל אפשרות בעתיד הנראה לעין לעסוק בעבודה פנימית. בעקבות זאת פרץ בבכי חסר מעצורים שנבע מקירות לבו. הרבי הצטרף אליו בכייתו, ובמשך דקות ארוכות בכו שניהם יחד ברמעות שליש. לבסוף פנה אליו הרבי ואמר: "אם אנו נעשה מה שמתחשק לנו, מה יהיה על כל אותם דברים שצריך לעשות? האם זהו הרצון העליון?..."

בהקשר לכך, אי אפשר שלא לספר שכמה שנים לאחר מכן, כאשר היה הרבי הריי"צ כבר בפולין, שלח פעם את ר' חאטשע להתוועד עם תלמידי הישיבה בוורשה. כיוון שההתוועדות נערכה בהוראת הרבי, כיבדו אותה בהשתתפותם גם ראש הישיבה הגאון רבי יהודה עבד ה"ד והמשפיע רבי ברוך פרידמן הי"ד. ההתוועדות החלה, כולם אמרו 'לחיים', אך ר' חאטשע לא פתח את פיו. בינתיים ניגנו ניגון, אמרו שוב לחיים ור' חאטשע עדיין שותק.

ר' יהודה ור' ברוך לא ההינו לשאת דברים, שכן הרבי שלח את ר' חאטשע דווקא להתוועד. אולם הזמן עובר, הנוכחים מנגנים ואומרים 'לחיים' שוב ושוב ור' חאטשע לא אומר דבר.

רק לאחר כחצי שעה פתח ר' חאטשע את פיו לראשונה ואמר: "מן הסתם שמעתם שבליובאוויטש היה תלמיד ושמו חאטשע פייגין, שחזר במחשבה את כל 'המשך' חג השבועות תרס"ה יותר מעשרים פעם. אכן, פעם הוא למד חסידות, אז היה לו 'משהו' והיה יכול לדבר. היום הוא לא לומד חסידות, הוא ריק ואין לו מה לומר - אפילו לא חצי

י'וארט'!"

ר' חאטשע לא הוסיף מאומה ובכך תמה ההתוועדות, אולם היא הייתה מעוררת באופן יוצא דופן. ברגעים אחרים ובמילים מעטות ביטא ר' חאטשע שלימוד החסידות אינו צבירה של מטען ידיעות שנשמר לאורך זמן, אלא עבודה יום יומית 'לחיות' עם האור האלוקי הטמון בה, ומי שאינו לומד חסידות ואינו עוסק בה כעת - העניין לא 'חי' בקרבו והוא אינו שייך לזה.

האמת ניתנת להיאמר שרק בשביל להרגיש ולהבין את העניין הזה צריכים ללמוד הרבה חסידות, ושמא מטעם זה שלח הרבי את ר' חאטשע להתוועד - רק כדי שיאמר את הדברים והם ייפלו על אוזניים קשובות.

אגרות הריי"צ

כאשר יצא הרבי הריי"צ מברית המועצות לפולין, התלווה אליו גם ר' חאטשע כשהוא ממשיך לנהל את הפעילות הענפה עליה ניצח הרבי ולשמש כ"ידי אריכתא" של נשיא ישראל בכל המישורים. הוא התלווה אל הרבי גם במסע הגדול שעשה לארצות הברית במשך כמעט כל שנת תר"צ, וידו לא משה מידו.

במשך כל אותה תקופה בה עמד לימינו של הרבי, לצד עומס העבודה הגדול שהוטל עליו, הרבה לכתוב מכתבים לידידיו משנות הנעורים שהתפזרו ברחבי העולם, כדי לשותף אותם מהנעשה בחצר הרבי, לעורר ולתבוע מהם את חלקם בעבודת ה' ולעודד אותם לסייע ולפעול בהפצת היהדות והחסידות. המכתבים האלה הם נכס רוחני מופלא שחלקו השתמר בידנו. הם מכילים אוצר רעיונות מקוריים של

ר' חאטשע בהם הוא מסביר את חשיבות ונחיצות התקשרות והתמסרות החסיד אל רבו, סיפורים יקרים מפנינים מצדיקי החסידות לדורותיהם, דברי חסידות ואמרות המלהיטות את הלב לעבודת ה'.

הרב אהרן ליב רסקין מברוקלין, מגדולי מהדירי ספרי החסידות בימינו, התחקה במשך שנים אחר דמותו של ר' חאטשע, כשהוא אוסף את כתביו ומתקין אותם לרפוס. "בצעירותי נחשפתי למספר מכתבים מאת ר' חאטשע, והם הותירו בי רושם עז", משחזר הרב רסקין. "הסקרנות העזה שאחזה בי הובילה אותי למסע איסוף שיטתי של מכתביו. כיום אוסף המכתבים שברשותי מונה למעלה מאלף פריטים משמעותיים - לא כולל תכתובות קצרות או מסמכים טכניים כמו קבלות כספיות. מדובר במכתבים מהותיים, עשירים בתוכן

לא שאלתי אותך איזה מאמרים אתה לומד, שאלתי מה אתה לומד מכך. תורת החסידות כולה מלמדת ענין אחד - אין עוד מלבדו, והמאמרים הרבים הם הסברים שונים לנקודה הזו

רוחני ואישי".

"רבים ממכתביו הם מעין התוועדות כתובה. זה אוצר בלום של ממש, בו מתגלה בראש ובראשונה עוצם ההתקשרות והאהבה שלו לרבו, הרבי הריי"צ, ועד היכן הגיעה מידת דאגתו לבריאותו ולכל ענייניו הגשמיים והרוחניים. איני יודע אם יש מכתב אחד שהדבר לא נוכח בו. ומדובר במכתבים שנשלחו לכל קצווי תבל - מאוסטרליה ועד שוודיה, מדרום אפריקה ועד ארץ ישראל.

"מה שמעורר השתאות מיוחדת היא יכולתו לנהל התכתבות כה ענפה לצד תפקידו התובעני כמזכיר הרבי, במיוחד בתקופה שקדמה לעידן הדיגיטלי. הוא לא הסתפק במכתבים טכניים, אלא שיתף את מכותביו בהתרחשויות מביתו של הרבי ובתוכן מאמריו, כשכל מכתב נכתב באופן ייחודי ואישי עבור נמענו. רבים מהם היו מכיוון הוותיקים מתקופת לימודיהם ליובאוויטש, שנפצו ברחבי העולם. כך למשל, במכתב לחסיד הנודע רבי ישראל דזייקובסון, שהתיישב בארצות הברית, הוא כותב מתוך דאגה כנה ואהבת חברים: "האם ר' ישראל של היום זהה לזה שהכרתי ליובאוויטש?" - שאלה המשקפת את מסירותו לשימור הלהט החסידי בקרב חבריו.

"תופעה זו של חסיד, שלמרות היותו עמוס בתפקידו כמזכיר הרבי, מקדיש זמן ומאמץ כה רבים לשמירת קשר וחיון רוחני של חבריו, היא ייחודית בנוף החסידי. למרות כישורנותו הרבים, שיכלו להובילו למשרות רבניות מכובדות, עסק במסירות בעבודת המזכירות ובדאגה לבריאותו ושלומו של הרבי, כדי שיוכל להמשיך בפעילותו הקדושה".

המזכיר שנשאר חסיד

ככלל, המסורת החסידית אומרת ש'גבאי' או 'משמש בקודש' לא יכול להיות חסיד, היות ומחסיד נדרש להתבטל ולחוש שלא בנוח מעצם מצויאותו בפני הרבי, ולמי שמעורה בעבודת הקודש ומתקשר עם הרבי בצורה בלתי אמצעית באופן תדיר נעשה הדבר רגיל וקשה לו להישאר חסיד מן המניין.

אי לכך, כאשר נקרא ר' חאטשע לשמש בקודש כמזכירו של הרבי, הוא קיבל את התפקיד בתנאי קודם למעשה שהדבר לא זייק להתקשרותו. ואכן, לא זו בלבד שנותר חסיד נאמן, אלא שהתקשרותו העמיקה והתעצמה עם השנים, כפי שמשתקף ממכתביו הרבים המגלים טפחיים ממהלך רוחו הפנימי. בכל פעם שהיה נכנס אל הרבי - ואף כשהיה זה עשרים פעמים ביום - היו רואים כיצד הוא מתכונן לכניסה כבפעם הראשונה, כשפניו מחווירות כסיד מרוב אימה ויראה. התנהגות זו לא הייתה מס שפתיים, אלא ביטוי אותנטי להכרתו העמוקה במעמדו של הרבי כ'עומד בין ה' וביניכם'.

עבודתו במחיצת הרבי הייתה בבחינת "בכל נפשך ובכל מאודך", במובן הפשוט ביותר. היום והלילה היו מוקדשים כולם לעבודת הקודש, עד שכאמור אפילו ללימוד החסידות לא מצא זמן. במכתביו מתאר ר' חאטשע כיצד היה מגיע לארוחתו הראשונה רק סמוך לחצות הלילה, ותנאי חייו היו דחוקים ביותר, כלשונו - "אינה לפי ערך רחבת החיים"... תקופה ארוכה אף נאלץ לשהות בגפו במחיצת הרבי, כשמשפחתו נותרה מאחור בהיעדר אכסניה מתאימה עבורם. אך כל אלו לא החלישו את שמחתו בעבודת הקודש. אדרבה, משאלת לבו הייתה, כפי שכתב, "להיות תמיד אצל כבוד קדושתו ולעבוד תמיד יומם ולילה בפועל ממש".

סיפור מופלא ממחיש את עומק התקשרותו: פעם, כשהיה חולה ונאסר עליו לשתות משקה, הורה לו הרבי בהתוועדות שמחת תורה לומר 'לחיים' על כוס גדולה. כשהבחין הרבי בפליאתו, אמר לו: "עבד ה' הוא למעלה מהטבע". ר' חאטשע, בענוותנותו, לא ראה עצמו ראוי לתואר "עבד ה'" והביט ברבי בתמיהה. המשין הרבי ואמר: "כאשר קשורים לעבד ה', זה למעלה מהטבע". אכן, זו הייתה כל מהותו של ר' חאטשע - להיות קשור בהתקשרות אמיתית לעבד ה', לנשיא ישראל המאיר את האמת האלוקית לעולם. בדבקו זה מצא את תכלית חייו ואת מקור שמחתו.

באחד ממכתביו ביאר ר' חאטשע את מהותה של אותה דבקות, כאשר הוא מטיב לחלק בין התקשרות רגילה של תלמיד לרבו לבין התקשרות של רבי וחסיד: אופן ההתקשרות הראשון נובע מרצונו של התלמיד להרחיב את ידיעותיו והבנתו, והוא משתייך רק למה שיכול הרב להקנות לו בתחום זה ולכישוריו השכליים של הרב. אולם

האופן השני לא נועד לשם תועלת כל שהיא או כדי להשביע צורך מסוים אצל החסיד, אלא הוא 'קשר עצמי', קשר שלא תלוי בנסיבות וטעמים אלא עובדה מוחלטת שלא ניתן לנמק אותה כשם שלא ניתן לערער עליה, כמו הקשר של אב ובנו. על יסוד ההבנה הזו הטעים ר' חאטשע גם את היוקב שיש לחסיד בעניינים החיצוניים והגשמיים של הרבי - שכן ההתקשרות לא נובעת מההשפעות הרוחניות אלא מעצם המציאות של הרבי כראש בני ישראל, נשמה כללית.

אם בהתקשרותו של ר' חאטשע עסקינן, מן הראוי לציין את המעשה הנורא שאירע בשנת תרפ"ב, כאשר זימן הרבי הריי"צ תשעה חסידים, וביניהם ר' חאטשע, וקרת עימם ברית בשבועה שייאבקו למען שמירת הגחלת היהודית תחת השלטון הסובייטי עד טיפת הדם האחרונה. נקל לשער את המתח והפחד הכרוכים בשבועה שכזו, אולם הרבי הבהיר שאין סיבה לפחד מכך באמרו "אם הראש אינו מפחד, מנין הפחד בגוף?"... דומה כי מילים אלו מבטאות היטב את העניין, ובר' חאטשע אכן פיעמה התחושה שאת כל חיותו הוא יונק אך ורק מהרבי,

כפי שאיברי הגוף יונקים מהראש, וכיוון שהיה מחוברת בתכלית למקור חיותו לא ראה כל מקום לפחד.

מעשה נוסף שהתרחש בתקופת פולין מלמד על הקשר המופלא שנרקם בין הרבי הריי"צ לחסידו-מזכירו:

פעם אחת ציווה הרבי על ר' חאטשע להכניס לחדרו את תלמידי הישיבה המובחרים בלבד, כדי שיאמרו בפניהם מאמר חסידות. ר' חאטשע, שהיה בעל קבלת עול וחסיד מסור, היה בהיבט גם יהודי פיקח מאוד... הוא נכנס לבית המדרש והודיע כי הרבי ציווה שה'תמימים' המובחרים ייכנסו לחדר היחידות כדי לשמוע מאמר, והוסיף: הדלת לחדר של הרבי פתוחה עכשיו... כמוכן, התלמידים הבינו את הרמז וכולם נכנסו. הרבי נשא את עיניו וראה כי כל תלמידי הישיבה נכנסו לחדרו, ובכל זאת אמר את המאמר בפני כולם.

כשיצאו התלמידים, שאל הרבי את ר' חאטשע: "והרי סיכמנו על הבחורים הטובים?"

נענה ר' חאטשע בלשון התפילה: "כולם אהובים!"

הגיב הרבי בהמשך הנוסח ובנימת שאלה: "כולם ברורים?"

שוב השיב ר' חאטשע באומץ: "כולם גיבורים!"

שוב הנעים הרבי בתמיהה: "כולם קדושים?"

השיב ר' חאטשע וכמו חתם: "כולם עושים באימה ויראה רצון קונם!"

והסכים הרבי לדבריו.

גווילין נשרפין ואותיות פורחות

לאחר פרוץ מלחמת העולם, נחלץ הרבי הריי"צ מאדמת פולין הכבושה בידי הנאצים ימ"ש והגיע לארצות הברית. משם נעשו מאמצים רבים לאפשר גם את הגירתו של ר' חאטשע ומשפחתו וחסידים נוספים, אך הם עלו בתוהו. ר' חאטשע נעקד בריגה, לטביה, על קידוש השם בשריפה על ידי הנאצים והוא כבן ארבעים ושבע שנים, יחד עם אשתו, בנם שמואל ליב וכנותיהם הי"ד.

לפי המסופר מפי עדי ראייה, באותם רגעים נוראים ואחרונים של חייו באה לידי ביטוי מזוקק תמצית נפשו של חסיד הדבוק בקונו:

הנאצים היו חוטפים יהודים ברחובות ריגה, מכנסים אותם באש, כאשר מי שהיה מנסה להימלט נורה מיד למוות. בי' כסלו תש"ב הובלו יהודים רבים לבית הכנסת 'מניין דרייסיין' ובראשם "דער ריגער רב", הגאון רבי רפאל הכהן, מגדולי רבני חב"ד באותו הדור, כשבין המובלים לעקדה היו גם החסידים הגדולים - ר' חאטשע, רבי יצחק הורביץ (איטשע) דער מתמיד ורבי אליהו חיים אלטהרז הי"ד. סביב בית הכנסת העמידו הנאצים ברשעותם יהודים אחרים כדי שיצפו במחזה הנורא.

היהודים שעמדו סביב יכלו לראות את הנעשה בתוך בית הכנסת. הם סיפרו לימים כיצד ניגש ר' יצחק לארון הקודש, הוציא ספר תורה והכריז בקול רם: "אנו זוכים לקיים מצוות מסירות נפש על קידוש השם ועלינו להיות בשמחה!" ר' יצחק הניח יד אחת על כתפו של ר' אליהו חיים ויד נוספת על כתפו של ר' חאטשע, והשלושה החלו לנגן ניגון 'הקפות' בריקוד שמחה. בתוך כך הבעירו הנאצים ימ"ש את בית הכנסת ונשמותיהם של כל אותם יהודים יצאו בטהרה על קדושת השם.

הידיעה האימה על הריגתו של ר' חאטשע לא הגיעה מיד אל הרבי הריי"צ. רק במהלך שנת תש"ה התקבל מכתב מאחד החסידים, ובו תיאור מזעזע של האופן הנורא בו נספתה קבוצת גדולי החסידים, בתוכם ר' חאטשע, יחד עם יהודים רבים נוספים. כששמע הרבי הריי"צ את הבשורה המרה, הזדעזע והתעלף מחמת צער הרב.

אף שחייו נקטפו בטרם עת, הותיר ר' חאטשע חותם עמוק שנצרב בליבות החסידים. די ביריעה קצרה זו, שאינה אלא טפח בורד ממסכת חייו, כדי ללמד כיצד הפך השם 'ר' חאטשע' לסמל חי לדורי דורות של דמות חסידית למופת.

**ר' יצחק הוציא ספר תורה
והכריז: "אנו זוכים לקיים
מצוות מסירות נפש על קידוש
ה' ועלינו להיות בשמחה!"
הניח יד אחת על כתפו של
ר' אליהו חיים ויד נוספת
על כתפו של ר' חאטשע,
והשלושה החלו ניגון 'הקפות'**

חדש בהוצאת 'מעיינות' כ"ה

משפיעים לדורות

מבט אל
עולמם הפנימי
של עשרים מגדולי
משפיעי חב"ד

מעיינות
בית הוצאה לאור לספרות חסידית

מסע מרתק אל נבכי הנפש החסידית ואל המורשת הרוחנית
העשירה של חסידות חב"ד דרך סקירת אורחות חייהם
של עשרים חסידים ועובדי השם מהדורות האחרונות

ספרי
אור החיים
מרכז הספר היהודי הגדול בעולם
sifreiorhachaim.co.il

יצמ
תפארת משה
נר אברהם יצחק
יריד
החסידות

קבלת שכר בתורת ירושה

מצי אמר מכח אבוב דאבא קאתינא תרע
דכתיב תחת אבותיך יהיו בניך (קס"א)

דיש שני טעמים צירופה, אחד משום קורבה . .
והב' דהוא כמו עטם המוריש (נפנת פענח השלמה
י"ב, 7)

מפני שהוא עצם המוריש מעת היולדו, לכן
יכול הנכד לירש את זקנו גם לא דרך אביו, כי
אין זה שינוי רשות שהנכסים עוברים מרשות
אחת לרשות אחרת וממילא צריכה הירושה
לעבור דרך האב, אלא הירוש מעת היולדו
שייך לירושה באופן עצמי.

ועל פי זה יובן בנוגע לבני ישראל - שעל
ידי לימוד התורה וקיום המצוות, "ישראל
אורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד"
(תל"ת . . מתקשראן דא ברא קודשא בריך הוא
אורייתא וישראל", והם נעשים כולא חד), ועל-
דרך-זה ע"י קיום המצוות, מלשון צוואת וחיבור
- נעשה היהודי מציאות אחת כביכול עם נותן
התורה ומצווה המצוות, הקב"ה בעצמו.

וזהו מה שהמשנה האחרונה בששה סדרי
משנה מסיימת בדברי ר' יהושע בן לוי "עתיד
הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות
ועשרה עולמות, שנאמר להנחיל אוהבי יש
ואוצרותיהם אמלא", דלכאורה תמוה: "סיום"
ששה סדרי משנה מסמל שלימות בלימוד
התורה, כללות התורה שבעלי-פה, ולא עוד
אלא באופן לימודו של צדיק. ואם כן, לכאורה
פשוט ומובן, שהם בודאי כבר הגיעו לאופן
העבודה שע"פ ציווי המשנה קודם לכן, בסדר
נזיקין, "משמשין את הרב שלא על מנת לקבל
פרס" - לא לשם שכר, אלא לשמה; ומהו ענין
ההודעה על קבלת שכר עבודתם?

ועל פי יסוד דברי הצפנת פענח יש לבאר:
הרמב"ם מבאר את מאמר המשנה "להנחיל
אוהבי יש", שהלשון "יש" מורה על "מציאות
התמידית אשר אין לה תכלית", ו"להנחיל
אוהבי יש" פירושו: "לאוהבי אנחיל את היש
המוחלט", כי "כל נפש שתוכה לחיי העולם
הבא לא תכלה לעולם".

ולכאורה - כיצד יכול נברא, בעל גבול,
לתפוס "ב"יש המוחלט", ב"מציאות
התמידית" - ענין של נצחיות ובלתי בעל גבול?
על כך מבאר הכתוב ומדגיש "להנחיל אוהבי
יש": ישראל מקבלים זאת לא בתורת מקבל מן
הנותן, מציאות אחרת הנוטלת מן ה"נותן",
אלא ישראל נוחלים זאת בתורת יורש אשר חד
הוא עם המוריש: ישראל "בנים" הם לקב"ה -
ולכן, כאשר יהודי לומד תורה ומקיים מצוות,
מתגלה שהוא מציאות אחת עם "יש המוחלט"
האמיתי ("מציאות התמידית"), "אותי אתם
לוקחים".

ומזה מובן בנוגע לעונג המגיע עי"ז
לצדיקים, שאין זה העונג של הצדיקים כפי
שהם לעצמם [בלשון החסידות: "נחת רוח
לנברא" - הנחת-רוח הבאה ליהודי כשכר על
קיום צוון ה',] אלא זהו התענוג של הקב"ה
כביכול ("נחת רוח לברא", כמאמר חז"ל
"נחת רוח לפני שאמרת ונעשה רצוני":
כיון שישאל הם דבר אחד עם המוריש",

הרי הם "נוחלים" כביכול את תענוג הבורא.
וזהו החילוק בין שכר המצוות ובין "להנחיל
כו' אוהבי יש": התענוג הבא לאדם כשכר
העבודה - הרי, כיון שקבלת שכר מורה
שמקבל השכר הוא מציאות לעצמו (שצריך
לשלם לו על עבודתו), הרי זהו תענוג במדה
שהאדם כנברא יכול לקבל; ואילו ענין "עתיד
הקב"ה להנחיל כו' אוהבי יש" הוא "נחת רוח
לברא" (ענין של "יש המוחלט"); אין זה ענין
של שכר מצוה, אלא זהו "עצם המצוה". ודבר
זה בא לאדם בדרך נחלה - כי הוא מציאות
אחת כביכול עם הקב"ה.

(על פי אוצר לקוטי שיחות ויקרא, שיחה ד
לפרשת שמייני. אגרות קודש חכ"ז ע' תנה)

"כהנים קפדנים" - רק על נשותיהם

ומעמא מאי תקינו רבנן מקוש? אתרא
דכהני הוו, והוו קפדי טובא ומנרשי נשיהו,
ועבדי רבנן תקנתא, אדהכי והכי מתבא
דעתיהו (ג.פ.)

מתוך כעס שהגט פשוט נכתב מהרה וכשנשים
מרגום אינם יכולים להחזיר גרושותיהן (רש"ס)
הכהן שרשו מבחינת החסדים, ונקרא איש
חסידן (ובפדיון הבן הם מקבלים חמשה
סלעים כסף שהם ה' חסדים העליונים
שממשיכים אליהם ישראל), לכן לענין גטי
נשים הם קפדנים, בהיות שורש הנשים הוא
מה' גבורות עליונות, ולגבי ה' גבורות, חזקים
יותר מה' חסדים של הכהן, לכן מתגברים הה'
חסדים של הכהן על הה' גבורות של שרש
הנשים.

ולכן לענין גיטין בלבד הם קפדנים ודו"ק.
(על פי מאמרי אדמו"ר הזקן
תקס"ו ח"א ע' קצח-רג)

לדחות מיד את ההרהור העולה מהלב למוח

שלש עבירות אין אדם ניצול מהן בכל יום
הרהור עבירה (ג.פ.)

לוא מנני אדם גדולים מיירי . . אלא מאדס תשוב
צייני כמו שהוא רוצ העולם, דלדיקים גמורים
ודאי אינם צלל הזה (הגהות יע"ז)

הבינוני הוא מי שמהותה ועצמותה של נפש
הבהמית שבו מהקליפה שבחלל השמאלי, לא
נדחה כלל ממקומו, אלא שבדבר איסור אינו
עולה בדעתו לעשות האיסור בפועל ממש ח"ו,
רק הרהורי עבירה הקשים מעבירה יכולים
לפעול לעלות למוחו ולבלבלו מתורה ועבודה.
אלא שהמח שליט על הלב להתגבר ולשלוט
על הרע הזה המתאוה תאוה, שלא להיות לו
שליטה וממשלה בעיר להוציא תאוותו מכח
אל הפועל להתלבש באברי הגוף, ואפילו במוח
לבדו להרהר ברע - אין לו שליטה וממשלה
להרהר ח"ו ברצונו שבמוחו, היינו שיקבל
ברצון ח"ו הרהור זה הרע העולה מאליו מהלב
למוח; אלא מיד בעלייתו לשם דוחהו בשתי
ידיים, ומסיח דעתו מיד שנזכר שהוא הרהור

רע, ואינו מקבלו ברצון אפילו להרהר בו ברצון
וכל שכן להעלותו על הדעת לעשותו ח"ו, או
אפילו לדבר בו, כי המהרהר ברצון נקרא רשע
באותה שעה, והבינוני אינו רשע אפילו שעה
אחת לעולם.

(על פי תניא פרק יב)

סיבת ההרהורים בתפלה והדרך להתגבר עליהם

שלש עבירות אין אדם ניצול מהן בכל יום . .
עיון תפלה (קס"א)

שאנים מכוונים תפלתם . . ומוה אין אדם ניטול
צכל יוס, שאין שום אדם יכול לכוין צתפלתו היטב
(תוד"ה עיון)

אך אפילו אם נופלים לו הרהורי תאוות
ושאר מחשבות זרות בשעת העבודה בתפלה
בכוונה - אל ישית לב אליהן, אלא יסיח דעתו
מהן כרגע.

ואל יפול לבו בקרבו להיות מזה עצב
נבזה בשעת העבודה שצריך להיות בשמחה
רבה, אלא ארבה, יתחזק יותר ויוסיף אומץ
בכל כחו בכונת התפלה, בחדוה ושמחה
יתירה, בשמו אל לבו כי נפילת המחשבה
זרה היא מהקליפה שבחלל השמאלי העושה
מלחמה בבינוני עם נפש אלוקית שבו, ונודע
דרך הנלחמים וכן הנאבקים יחד, כשאחד
מתגבר אזי השני מתאמץ להתגבר גם כן בכל
מאמצי כחו. ולכן כשנפש האלוקית מתאמצת
ומתגברת להתפלל, אזי גם הקליפה מתגברת
כנגדה לבלבלה ולהפילה במחשבה זרה שלה.

ולא כטעות העולם שטועים להוכיח מנפילת
המחשבה זרה - מכלל שאין תפלתם כלום,
שאלו התפלל כראוי ונכון לא היו נופלים לו
מחשבות זרות. והאמת היה כדבריהם, אם
היתה נפש אחת לבדה היא המתפללת והיא
המחשבת ומהרהרת המחשבות זרות. אבל
באמת לאמיתו הן שתי נפשות הנלחמות זו
עם זו במוחו של אדם, כל אחת חפצה ורצונה
למשול בו, ולהיות המוח ממולא ממנה
לבדה. וכל הרהורי תורה ויראת שמים מנפש
האלוקית, וכל מילי דעלמא מנפש הבהמית, רק
שהאלוקית מלובשת בה.

הוא כמשל אדם המתפלל בכוונה, ועומד
לנגדו גוי רשע ומשיח ומדבר עמו כדי לבלבלו,
שזאת עצתו בודאי שלא להשיב לו מטוב ועד
רע, ולעשות צדא כחרש לא ישמע, ולקיים מה
שכתוב "אל תען כסיל באולתו פן תשוה לו גם
אתה". כך אל ישיב מאומה ושום טענה ומענה
נגד המחשבה זרה, כי המתאבק עם מנוול
מתנוול גם כן, רק יעשה עצמו כלא יודע ולא
שומע הרהורים שנפלו לו, ויסירם מדעתו,
ויוסיף אומץ בכח כוונתו.

ואם יקשה לו להסירם מדעתו מפני שטורדים
דעתו מאד בחזקה, אזי ישפיל נפשו לה'
ויתחנן לו ית' במחשבתו, לרחם עליו ברחמי
המרובים כרחם אב על בנים הנמשכים ממוחו,
וככה ירחם ה' על נפשו הנמשכת מאתו ית',
להצילה ממים הזדונים, ולמענו יעשה, כי חלק
ה' ממש עמו.

(על פי תניא פרק כח)

חדש בהוצאת 'מעיינותיך'

נשמתא דאורייתא

חלק שלישי בסדרה

בית הוצאה לאור לספרות חסידיית

מתוך המדור 'נשמתא דאורייתא' בגליון 'כי קרוב'

ספרי
אור החיים
מרכז הספר היהודי הגדול בעולם
sifreiorhachaim.co.il

תפארת משה
נר אברהם יצחק
יריד
החסידות

כרך ראשון בסדרה חדשה

תורה אור המבואר
בראשית
כ"ק אדמו"ר הזקן
חלק ראשון מסדרה
שניה לפרשות השבוע

כרך שני בסדרה

תורה אור המבואר
שמות
כ"ק אדמו"ר הזקן
עם ביאורי הרב עדין
אבן-ישראל (שטיינזלץ)

אוצר לקוטי שיחות
לימוד התורה
כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

דרך מצותיך
המבואר
- האמנת אלקות
כ"ק אדמו"ר הצמח צדק

סידור 'טעמו וראו'
לימות החול
פנינים מחסידות חב"ד לתפילה

חוברת אוצר לקוטי
שיחות עם ביאורים -
מהדורת כיס
כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

אלה ועוד 1,000 ספרים
מחכים לכם ביריד ספרי החסידות בבנייני האומה

לעלות בסולם התפילה
מאמרי חסידות על
התפילה, עם ביאור מאת
הרב מנחם ברוך

**נשמתא דאורייתא
סוכה-תענית**
ביאורי חסידות חב"ד לש"ס

**התועדות
עם הרב ג'ייקובסון**
כרך שני על המועדים

דורשי יחודך
ביאור ל'שער היחוד והאמונה',
מאת הרב יחזקאל סופר

קרובה אליך
מאה נשים כותבות על
תפילה לאור החסידות

**פגישות עם התניא -
שתי נפשות**
ביאור לתניא מאת
הרב שמואל רסקין

משפיעים לדורות
תולדותיהם ואורחות
חייהם של עשרים דמויות
הוד ממשפיעי חב"ד

**פרקי אבות - דרך
לבנים**
שיעורים לפרקי אבות
מהרב שבתי סלבטיצקי

יריד ספרי החסידות

מחירים למטה מעשרה טפחים

י"ט
כסלו

4 ספרים ב-100 ₪

3 ספרים ב-100 ₪

ועוד אלפי כותרים במחירים היסטוריים!

מתחם התפילה
חדש! מתחם נושא מקיף ומפתיע

מתחם ההשקות
חשיפת גנזים מאוצרות החסידות וספרים חדשים בבלעדיות!

האולם המרכזי
אבות החסידות • תורת חב"ד • חצרות החסידות • ספרי ילדים • משחקי חסידות לילדים • פרימיום • ועוד

מתחם האאוטלט
מאות ספרים מבוקשים במחירי עלות!